

Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet u Sarajevu
Odsjek za pedagogiju

Savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga u osnovnoj školi Prekounje
(završni diplomski rad)

Mentorica: prof. dr. Snježana Šušnjara

Kandidat: Amela Huskić

Sarajevo, 2018.

SADRŽAJ

UVOD	3
KLJUČNI POJMOVI.....	4
I TEORIJSKI DIO.....	5
1. ULOGA PEDAGOGA U ŠKOLI.....	5
2. KOMPETENCIJSKI PROFIL ŠKOLSKOG PEDAGOGA.....	6
2.1. Komunikacija školskog pedagoga	8
3. ZADACI ŠKOLSKOG PEDAGOGA	10
4. SAVJETODAVNI ODGOJNI RAD U ŠKOLI.....	12
4.1. Specifičnosti savjetodavnog odgojnog rada u školi	14
4.2. Faze savjetodavnog odgojnog rada u školi.....	15
4.3. Metode savjetodavnog odgojnog rada u školi	15
4.4. Područja i oblici savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga	16
5. INDIVIDUALNI SAVJETODAVNI ODGOJNI RAD.....	17
5.1. Prednosti i nedostaci individualnog savjetodavnog odgojnog rada.....	18
6. GRUPNI SAVJETODAVNI ODGOJNI RAD.....	20
6.1. Prednosti i nedostaci grupnog savjetodavnog odgojnog rada	21
7. TEŠKOĆE I PREPREKE U SAVJETODAVNOM ODGOJNOM RADU ŠKOLSKOG PEDAGOGA.....	22
8. SARADNIČKI RAD ŠKOLSKOG PEDAGOGA	23
8.1. Saradnja školskog pedagoga s nastavnicima	23
8.2. Saradnja školskog pedagoga s drugim stručnim licima.....	24
II METODOLOŠKI DIO	25
1. Predmet istraživanja.....	25
2. Cilj istraživanja	26
3. Zadaci istraživanja	26
4. Istraživačka pitanja	26

5. Metode istraživanja	27
6. Tehnike istraživanja	28
7. Instrument istraživanja.....	28
8. Uzorak.....	29
III ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA	30
1. Iskustva učenika u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga	32
2. Iskustva nastavnika u kontekstu savjetodavnog rada školskog pedagoga	40
3. Komparacija iskustava učenika i iskustava učenika u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga	46
4. Interpretacija intervjua sa školskim pedagogom Osnovne škole „Prekounje“	47
ZAKLJUČAK	49
LITERATURA.....	51
PRILOZI.....	53

UVOD

Savjetodavni odgojni rad predstavlja važnu pedagošku djelatnost, koju obavlja školski pedagog, stručni saradnik škole kao odgojno-obrazovne ustanove. Cilj savjetodavnog odgojnog rada predstavlja postizanje svestranijeg i potpunijeg razvoj ličnosti. Savjetodavni odgojni rad je namijenjen učenicima koji imaju probleme u ponašanju, teškoće u učenju, probleme s vršnjacima, lične probleme, kako bi ih se motiviralo i ohrabrilo da samostalno dolaze do adekvatnih rješenja. Pored učenika, savjetodavni odgojni rad je namijenjen i nastavnicima kako bi se zadovoljile njihove profesionalne potrebe, ali i razvila saradnja između školskog pedagoga i nastavnika radi obavljanja savjetodavnog rada s učenicima. Školski pedagog kroz savjetodavni odgojni rad pomaže učenicima u profesionalnom usmjeravanju, uči ih da samostalno donose važne odluke, da poštuju pravila i norme društva, da razvijaju vlastiti sistem stavova i vrijednosti koji su u skladu s društvom u kojem žive, da njeguju međuljudske odnose i razvijaju vještinu komunikacije. Da bi uspješno obavljao savjetodavni odgojni rad, školski pedagog treba da posjeduje pozitivne osobine ličnosti, da inspirira i motivira, ne samo učenike, već sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa.

Da bi približili i detaljnije prikazali ovaj fenomen, izvršili smo istraživanje koje je imalo za cilj ispitati specifičnosti savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga u osnovnoj školi „Prekounje.“ U ovom radu savjetodavni odgojni rad usmjeren je prema učenicima, stoga je ispitano kako učenici percipiraju savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga.

Kada je u pitanju savjetodavni odgojni rad s učenicima, veoma je važno da postoji saradnja pedagoga s nastavnicima, roditeljima i drugim stručnim licima. Za potrebe ovog rada, anketirali smo nastavnike o njihovom mišljenju o saradnji s pedagogom u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima. Možemo reći da postoji razlika u nekim odgovorima, gdje nastavnici ističu da saraduju sa školskim pedagogom, dok drugi odgovor pokazuje suprotno.

KLJUČNI POJMOVI

Ključni pojmovi: škola, pedagog, pedagogija, odgoj, savjetodavni rad

PEDAGOGIJA – znanost koja istražuje odgojni proces. Predmet proučavanja pedagoške znanosti je odgoj ili oblikovanje čovjeka kao društvenog bića (Vukasović, 1999).

PEDAGOG - školski je pedagog u savremenoj školi najšire profiliran stručni saradnik s najbogatijim područjem profesionalnog rada jer sudjeluje u svim fazama odgojno-obrazovnog procesa, od planiranja i programiranja do vrednovanja rezultata i u svojem radu saraduje sa svim subjektima odgojno-obrazovnog djelovanja (Stančić i sur., 2013).

ŠKOLA – odgojno obrazovna ustanova u kojoj se planski i sistemski provodi nastava (Vukasović, 1999).

ODGOJ - odgoj je svjesna i planski organizirana djelatnost, ima svoj cilj i zadaće, svoj sadržaj i organizacijske oblike, metode i sredstva odgoja. Odgoj je usmjeren na izgrađivanje i oblikovanje osobnosti i karaktera, na ostvarivanje onih pozitivnih ljudskih osobina zbog kojih poštujemo određene osobe (Vukasović, 1999).

SAVJETODAVNI RAD - je specifična pedagoška djelatnost.

Savjetodavni rad je kreativan proces koji ima zadatak da podstiče razvoj, otklanja probleme i teškoće u razvoju i traga za najboljim putevima samoaktualizacije ličnosti (Mandić, 1986).

Savjetodavni rad predstavlja jako odgovornu i suptilnu pedagošku djelatnost putem koje se postiže svestraniji i potpuniji razvoj ličnosti. Pomoću savjetodavnog rada dublje se sagledava i objektivnije se procjenjuje proces odgoja (Tomić, 2006).

I TEORIJSKI DIO

1. ULOGA PEDAGOGA U ŠKOLI

Prema pisanju dr. Gojka Babića prvi stručnjaci savjetodavnog rada uvedeni su u Hrvatskoj, Sloveniji i Srbiji. Otvaranjem Odsjeka za pedagogiju – psihologiju 1963/1964. školske godine u Sarajevu, u Bosni i Hercegovini, stvorene su osnovne kadrovske pretpostavke za zapošljavanje pedagoga i psihologa. Prvi pedagog u Bosni i Hercegovini zaposlen je 1959/60. školske godine u Ogljednoj osnovnoj školi „Ivo Lola Ribar“ u Bihaću (Tomić, 2006).

Školski pedagog se smatra najšire profiliranim stručnim saradnikom u interdisciplinskom timu što u školi (odgojno-obrazovnoj ustanovi) ostvaruje razvojnu pedagošku djelatnost. On sudjeluje u svim fazama odvijanja odgojno-obrazovnog procesa: planiranju, programiranju, ostvarenju, vrednovanju i unaprijeđivanju. Prati, analizira, istražuje i predlaže mjere za unapređivanje nastave i drugih oblika odgojnih i obrazovnih aktivnosti ustanove. Organizira uvođenje inovacija i prati njihovo ostvarivanje te vodi računa o stručnom usavršavanju odgajatelja, nastavnika i učitelja (Stančić i sur., 2013).

Svojim sudjelovanjem u svim fazama odvijanja odgojno-obrazovnog procesa, školski pedagog saraduje sa svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa. Tu su: direktor, nastavnici, učenici, roditelji, drugi stručni saradnici škole, razne ustanove i organizacije sa kojima škola saraduje i sl. Od školskog pedagoga se zahtjeva da bude dobar organizator, planer, programer, koordinator, istraživač, analitačar svog rada, rada učenika i nastavnika. Osim nabrojanih uloga koje se tiču školskog pedagoga, od njega se zahtijeva i da posjeduje mnogobrojne sposobnosti i vještine, koje će svojim radom prenositi na učenike, nastavnike.

Danas je osnova razvojne pedagoške djelatnosti školskog pedagoga predviđanje, osmišljavanje, poticanje i usmjeravanje razvitka pedagoških procesa u skladu s potrebama i razvojnim potencijalima učenika (Stančić, 2006 prema Šnidarić, 2009).

U odnosu na raniji period, danas je znatno promijenjena uloga učenika u školi. Učenici su postali glavni subjekti odgojno-obrazovnog procesa. Sve više se uvažavaju potrebe učenika, osigurava se kvalitetan rad u interesu učenika, njihovog napretka i zdravog razvoja (Vuković, 2011).

Uloga školskog pedagoga u školi je veoma važna i značajna. Školski pedagog obavlja poslove i zadatke koji se odnose na cjelokupan odgojno-obrazovni proces. Svakodnevno se susreće sa zadacima i obavezama koji zahtijevaju stručno znanje, vještine i sposobnosti. S toga, možemo reći da rukovođenje i pedagoško vođenje škole traži specifična znanja i vještine koji bi osigurali uspješno i kvalitetno postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva (Šnidarić, 2009).

2. KOMPETENCIJSKI PROFIL ŠKOLSKOG PEDAGOGA

Da bi uspješno obavljao i realizirao zadatke i ciljeve odgojno-obrazovnog rada, a samim tim uspješno provodio savjetodavni odgojni rad školski pedagog mora posjedovati određene osobine, znanja i vještine koje stječe kroz obrazovni proces i radno iskustvo.

Školski pedagog treba da posjeduje niz određenih osobina koje su važne u njegovom radu. Prema Mandić (1986) školski pedagog može biti:

- Socijalno zrela, emocionalno i psihički stabilna ličnost.
- Ličnost koja je informisana, posebno o područjima koja su značajna za rad s ljudima i za savjetodavni rad (poznavanje škole, suštine odgojnog djelovanja, glavnih činilaca strukture ličnosti, suštine međuljudskih odnosa, tehnika, postupaka odgojnog djelovanja i savjetodavnog rada).
- Ličnost koja je humanista po uvjerenju. Što se svakodnevno manifestuje u vjeri u čovjeka, poštovanju ljudske ličnosti i odgovornosti za čovjeka.
- Čovjek koji poznaje, razumije i voli djecu i omladinu koji su u domenu njegove stručne djelatnosti.
- Ličnost čiji je količnik inteligencije znatnije iznad prosjeka.
- Stručnjak koji ima zdravu filozofiju: života, međuljudskih odnosa, smisla i suštine vaspitanja.
- Ličnost koja brzo analizira situaciju, oprezno izvodi zaključke i odgovorno izriče svoje sudove o ljudima.
- Čovjek koji ima smisla za demokratsko vođenje, organizacijske sposobnosti i moć predviđanja.
- Ličnost koja je u stanju da stvaralački primjenjuje rezultate naučnih istraživanja u svom radu.

- Čovjek koji ima izgrađenu profesionalnu etiku, tako vidnu da izaziva poštovanje drugih.
- Ličnost koja je inventivna u pristupu problema, fleksibilna u stavovima, tolerantna u raspravama i razumna u zahtjevima koje postavlja drugim ljudima.
- Stručnjak od povjerenja kome se može sve reći sa sigurnošću da niko neće znati ono što samo on treba da zna.

Stančić (2005) prema Šnidarić (2009) definira kompetencije kao odlike, znanja i kvalifikacije potrebne školskom pedagogu da bi uspješno vodio prema ostvarenju stručno-pedagoških ciljeva škole i unapređivanju kvalitete pedagoškog procesa u njoj. Uvjetno ih naziva formalnim i stvarnim kompetencijama. Pod formalnim kompetencijama podrazumijeva kvalifikacije stečene tokom studija i radnim iskustvom u školskoj praksi, dok se pod stvarnim navode poželjne kompetencije koje Stančić (2001) prema Fajdetić i Šnidarić (2012) prikazuje kao model sačinjen od pet kompetencija školskog pedagoga:

- Osobna kompetencija - osobne odlike pedagoga koje omogućavaju ili otežavaju savladavanje vještine pedagoškog vođenja.
- Razvojna kompetencija - organizacijsko-poslodavna znanja i sposobnosti koje omogućuju unapređivanje odgojno-obrazovnog rada školske prakse.
- Stručna kompetencija - stručnost pedagoga, njegovo poznavanje odgojno-obrazovnog rada, konkretno, pedagoških načela, didaktičkih principa, planiranja i programiranja, oblika i metoda rada.
- Socijalna kompetencija - podrazumijeva komunikaciju, odnos s nastavnicima, učenicima, roditeljima te stilove pedagoškog vođenja (demokratsko vođenje), rješavanje konfliktnih situacija i motiviranje sudionika.
- Akcijska kompetencija - pokazujemo praktično djelovanje pedagoga, evaluaciju rada i rezultate rada.

Kako je vidljivo iz gore navedene podjele, kompetencije i njihove odrednice svrstane su u pet kategorija. Svaka je kategorija važna za rad školskog pedagoga, te se kombinacijom različitih odrednica iz svake kompetencije omogućuje uspješno pedagoško vođenje.

Specifične kompetencije školskog pedagoga su preduvjet za kvalitetnu komunikaciju, savjetodavni odgojni rad, motivaciju saradnika, timski rad, postizanje kurikularnih ciljeva i ishoda, donošenje odluka te vrednovanje i samovrednovanje odgojno-obrazovnog rada.

Jurić (1977) prema Tomić (2006) navodi da bi školski pedagog pored općih osobina koje posjeduju nastavnici, trebao imati i neke specifične osobine. To su: izraziti interes za rad s učenicima, zatim sposobnost uspješne komunikacije, smisleno prilaženje problemu i njegovo logičko rješavanje, poznavanje organizacije škole i pedagoškog vođenja, a posebno je istaknuto kako pedagog prije svake odluke treba da razumije, a zatim da psihološki tretira sve vrste ljudskog ponašanja ne ispoljavajući autoritativno ponašanje ili socijalne pritiske kojima bi podvrgnuo suradnika.

2.1. Komunikacija školskog pedagoga

Bez komuniciranja nema pedagoškog procesa. On može ostvariti svoju svrhu tek dvosmjernošću kretanja informacija između njegovih sudionika (Mužić, 1979).

Komunikacija je nužna kao dio pedagoškog vođenja, jer pruža razmjenu informacija. Mišljenja i osjećaja. Pedagog mora posjedovati sposobnost uspješne komunikacije (Jurić, 2004).

Važno je naglasti da suštinu ljudske komunikacije čini međuljudski odnos koji predstavlja složen dinamički proces u paru ili grupi koji određuje ponašanje između osoba koje u njemu sudjeluju (Bratanić, 1993).

Odgojno djelovanje u međuljudskom odnosu ne može se odvijati ako među sudionicima u odnosu nije uspostavljena bar minimalna interakcija koja podrazumijeva međusobno djelovanje ljudi koji jedan prema drugome zauzimaju stavove i koji sebi obostrano određuju ponašanje (Vechert, 1978 prema Bratanić, 1993).

Komunikacija predstavlja osnov za rad školskog pedagoga. Kvalitet njegovog rada i uspješnost realiziranja postavljenih odgojno-obrazovnih ciljeva, realizacija svih aktivnosti ovisi o kvaliteti komunikacije koju školski pedagog uspostavlja s učenicima, nastavnicima i ostalim školskim osobljem. Da bi komunikacija bila uspješna, školski pedagog treba da uspostavi s učenicima i nastavnicima odnos u kojem vlada poštovanje i povjerenje. Također,

treba da zna slušati i razumijeti osobu s kojom komunicira. Komunikacija školskog pedagoga s učenicima u školi se odvija svakodnevno, na različitim mjestima, kao što su učionica, hol škole, kancelarija pedagoga i sl. Učenici u školskom pedagogu trebaju da vide osobu od povjerenja kojoj se uvijek mogu obratiti za pomoć i savjet.

Zadatak je školskog pedagoga da poštuje učenika, uvažava njegove sposobnosti i crte ličnosti, da stvara povoljnu i opuštenu atmosferu i klimu koja će omogućiti učenicima da se osjećaju opušteno u razgovoru sa školskim pedagogom, da budu iskreni i slobodni da zatraže pomoć u bilo kojem trenutku. U komunikaciji s nastavnicima, školski pedagog treba da poštuje nastavnika kao već formiranu ličnost, sa njegovim sposobnostima i osobinama.

Prema Janković (2004) ključni uvjeti za uspješnu komunikaciju su:

- Aktivno slušanje (stalno praćenje verbalnih i neverbalnih poruka, visok stepen koncentracije i odgovarajuće reakcije koje su potvrda osobi da je pažljivo slušana).
- Empatija i emocionalna toplina (sposobnost razumijevanja osjećaja drugih).
- Poštovanje (ukoliko školski pedagog pokazuje poštovanje u komunikacije s učenicima, nastavnicima, oni će pojačati samopoštovanje, motivaciju)
- Tolerancija (visok prag tolerancije omogućava prihvatanje negativnih izljeva emocija, agresije i sl.).
- Iskrenost-autentičnost (sposobnost ostvarenja kontakta sa samim sobom, vlastitim unutrašnjim svijetom i prihvatanje sebe).
- Zainteresiranost (u razgovoru je važno sagovorniku pokazati da ga slušamo i da se zanimamo za sadržaj inače se komunikacija neće uspješno odvijati).
- Jasnoća poruka (informacije koje se razmijenjuju u komunikaciji trebaju biti razumljive primaocu poruke).

Osnovno sredstvo savjetovanja je verbalizacija - upotreba riječi (Kristančić, 1982). Dakle, komunikacija je jedna od ključnih sposobnosti i vještina školskog pedagoga za uspješno obavljanje svih poslova, posebno savjetodavnog odgojnog rada.

3. ZADACI ŠKOLSKOG PEDAGOGA

Pod područjem rada školskog pedagoga podrazumijevamo aktivnosti koje on ostvaruje u odgojno-obrazovnoj ustanovi da bi pridonio kvaliteti pedagoškog procesa i njegovih rezultata (Stančić i sur., 2013).

Zadaci koje školski pedagog obavlja su raznovrsni i brojni. Mandić i Jurić prema Mandić (1986) navode zadatke koje obavlja školski pedagog, a to su:

- Proučavanje nastave, učenje i ponašanje učenika,
- Planiranje i programiranje rada škole u saradnji s direktorom i nastavnicima,
- Kreiranje programa unapređivanja odgoja i obrazovanja i praćenje njegove realizacije,
- Rad s učenicima (pojedincem i grupom),
- Realiziranje savjetodavnog rada s roditeljima i pomoć u njihovom radu,
- Pomoć nastavnicima u organiziranju i izvođenju odgojno-obrazovne djelatnosti, rješavanju odgojnih i drugih problema učenika,
- Analiziranje faktora uspjeha i neuspjeha učenika u nastavi u cjelini i u pojedinim nastavnim predmetima,
- Podsticanje humanih međuljudskih odnosa u školi i u nastavničkom kolektivu,
- Sudjelovanje u timu koji vrši vrednovanje rada škole,
- Saradnja sa stručnim institucijama izvan škole.

Prema Juriću (1977) obaveze školskog pedagoga su sljedeće:

1. Pružanje pomoći mladim ljudima da se upoznaju, razumiju i prihvate i da se suoče s vrlinama i manama na realan način, stvaranje uvjeta za svestran i slobodan razvoj ličnosti, osposobljavanje učenika za život i rad u kolektivu, pomoć učenicima u savladavanju problema u nastavi, razvojnih teškoća i emocionalnih smetnji.
2. Pružanje pomoći nastavnicima u kreiranju uvjeta za nastavu i učenje, pomoć da upoznaju učeničke probleme, da identificiraju njihove mogućnosti i ograničenja, učešće u izradi programa odgojnog rada, iniciranje suradnje obitelji i škole, pomoć nastavnicima u komuniciranju s drugim i stvaranju pozitivne socioemocionalne klime za pedagoški rad.

3. Pomoć obitelji u kreiranju povoljne klime i podsticanje saradnje obitelji i škole, te usklađivanje odgojnih postupaka s odgojnim postupcima škole.
4. Saradnja s direktorom na programiranju rada, dogovor o zajedničkim aktivnostima za unapređenje odgojno-obrazovne djelatnosti.
5. Organiziranje saradnje s drugim stručnim institucijama i pojedincima koji djeci pružaju pomoć u radu i u rješavanju problema (Tomić, 2006).

Jurić je dao detaljniji prikaz obaveza školskog pedagoga. Tu možemo vidjeti koje su to obaveze koje školski pedagog ima prema učenicima, prema nastavnicima, roditeljima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

Sljedeće poglavlje odnosi se konkretno na jedno od osnovnih područja rada školskog pedagoga, a to je savjetodavni odgojni rad.

4. SAVJETODAVNI ODGOJNI RAD U ŠKOLI

Savjetodavni odgojni rad je prisutan u školama od njenih najranijih početaka. Imao je za cilj obogatiti odgojni rad i proširiti pedagošku funkciju škole. Složene probleme na koje su nailazili djeca i mladi, kao što su problemi u učenju, ponašanju, adaptaciji, problemi razvojne dobi, nastavnici nisu mogli sami rješavati. Životno iskustvo iskusnih nastavnika pokazalo je da je savjetodavni rad kompleksna i odgovorna pedagoška djelatnost, da se teško može obavljati amaterski. Da bi se savjetodavni odgojni rad obavljao uspješno, potrebno je pripremiti specijalizirane stručnjake (Tomić, 2006). Prve laboratorije za eksperimentalnu pedagogiju i psihologiju pokazale su da je neophodno primjenjivati rezultate pedagogije i psihologije u pedagoškom radu. One su se bavile proučavanjem problema škole i odgoja, razvoja i ponašanja mladih. To je bio jedan od razloga da se počnu otvarati savjetovališta za djecu i mlade i za pripremanje potrebnih stručnjaka za obavljanje savjetodavnog rada u školama. Na početku dvadesetog vijeka savjetodavni rad je bio prvenstveno usmjeren na profesionalnu orijentaciju i na rješavanje individualnih problema u razvoju i ponašanju mladih (Tomić, 2006). Zatim počinje razvoj i obogaćivanje savjetodavnog odgojnog rada s novim tehnikama i metodama i proširivanje sadržaja, područja i problema koji se mogu tretirati savjetodavnim radom.

Krajem šezdesetih godina pedagozi i psiholozi su se složili da je savjetodavni rad odgoj i da je odgoj savjetodavni rad (Mandić, 1986).

Savjetodavni rad predstavlja jako odgovornu i suptilnu pedagošku djelatnost putem koje se postiže svestraniji i potpuniji razvoj ličnosti. Pomoću savjetodavnog rada dublje se sagledava i objektivnije se procjenjuje proces odgoja (Tomić, 2006).

Aktivnim sudjelovanjem i praćenjem odgojno-obrazovnog procesa, realizacije obrazovnog sadržaja i odgoja, školski pedagog ima mogućnost da pravilno i kvalitetno obavlja savjetodavni odgojni rad. Nakon toga školski pedagog treba da planira i organizira program svog rada, da definiše načine, sredstva i tehnike koje će koristiti u savjetodavnom odgojnom radu.

Savjetodavni odgojni rad izravno je odgojno djelovanje školskog pedagoga u situacijama kada potrebe učenika nisu zadovoljene, u svrhu olakšavanja, pružanja podrške i usmjeravanja razmišljanja i djelovanja učenika. Ova vrsta odgojnog djelovanja najizravnije utječe na razvoj

samostalnosti kod učenika u istim i sličnim situacijama koje iziskuju pedagoški razgovor (Nikšić, 2017).

Problemi i pojave koje se tretiraju savjetodavnim radom u školi su mnogobrojni. Ćatić i Ramić (1998) prema Tomić (2006) svrstavaju sve te probleme u šest kategorija:

1. Odgojni problemi
2. Socijalni problemi
3. Afektivni i kognitivni problemi
4. Zdravstveni problemi
5. Profesionalno usmjeravanje
6. Humanizacija odnosa među polovima

Zadatak savjetodavnog odgojnog rada je da pomogne učenicima u rješavanju navedenih problema, da omogući učenicima da se razvijaju u skladu sa svojim mogućnosti, da upoznaju sebe i da postignu samoaktualizaciju i samopotvrđivanje svoje ličnosti.

Savjetodavni odgojni rad osim prema učenicima, može biti usmjeren i prema nastavnicima i roditeljima.

Savjetodavni odgojni rad u školskom kontekstu čine tri procesa koja se često isprepliću i prožimaju, a to su: *savjetovanje u užem smislu, konsultiranje i koordiniranje*. *Savjetovanje u užem smislu* vrsta je djelatnosti koju školski pedagog, ali i druga stručna lica (psiholog, socijalni radnik, defektolog..) obavlja s pojedinim učenicima, s manjim grupama učenika ili s razredom u cjelini. Tu se ubraja i sva pomoć koja je usmjerena na rješavanje problema i pitanja s kojima se učenici neposredno obraćaju školskom pedagogu i tiču se njihova školskog rada (učenja), te različitih osobnih i socijalnih problema, a sve u svrhu njihovog osposobljavanja za samostalno rješavanje problema i prepreka.

Konsultiranje je saradivanje s „trećom stranom“, s roditeljima, učiteljima/nastavnicima, rukovodstvom škole i drugima kojima je u prvom planu briga za učenika i koji na njega utječu i važan im je njegov rad i razvoj. U toj funkciji stručni saradnik/pedagog s njima se stalno konsultira, pomaže im u razmišljanju, rješavanju problema i traženju odgovara na pitanja kako biti uspješniji u radu s pojedincima ili grupom učenika. Pomaže im u usvajanju znanja, pojedinih vještina i sposobnosti, upoznavanju djeteta/učenika, objektivnom ocjenjivanju rada pojedinca ili razreda, u vođenju procesa učenja, u podizanju samosvijesti i samopouzdanja te optimističnog pogleda na obrazovno-odgojni rad.

Koordiniranje je proces u kojem školski pedagog preuzima poticaj u upravljanju i vođenju pojedinih aktivnosti, odnosno programa koji se odnose na rast učenika, kao i projekata koji se tiču obrazovnih programa za učitelje/nastavnike i roditelje. Koordiniranje se ne ograničava samo na programe i aktivnosti unutar škole, već i na one aktivnosti koji zahtijevaju suradnju i bliže povezivanje škole s drugim institucijama i lokalnom zajednicom, kao što je, na primjer, upis djece u prvi razred, profesionalno savjetovanje i slično (Resman, 2000 prema Zuković, 2017).

4.1. Specifičnosti savjetodavnog odgojnog rada u školi

Mandić (1986) navodi nekoliko shvatanja koji govore o specifičnostima savjetodavnog odgojnog rada. To su:

1. Savjetodavni odgojni rad je specifična pedagoška djelatnost koja počinje s rođenjem ljudskog bića i završava se njegovom smrću. Svaki čovjek u svakom dobu života ima potrebu da se sa nekim savjetuje u vezi sa svojim problemima. Želi da čuje mišljenje stručnjaka o sebi, želi da mu se pruži pomoć i osigura norlaman razvoj, život i rad.
2. Savjetodavni odgojni rad obavlja specijalizovani stručnjak (pedagog, psiholog, socijalni radnik) koji je osposobljen za savjetodavni odgojni rad, za proučavanja i dijagnosticiranje slučaja, za individualni i grupni savjetodavni i terapijski rad. On ostvaruje saradnju s roditeljima, nastavnicima, koordinira i usmjerava odgojnu djelatnost škole.
3. Savjetodavni odgojni rad podrazumijeva poznavanje ciljeva odgoja, subjekta koji se odgaja, metoda, tehnika i postupaka odgojnog djelovanja s pojedincem i grupom i uslova u kojima se realizuje odgojni rad, živi i radi odgajanik.
4. Odgojno djelovanje, korektivni i terapijski rad sastavni su dio odgoja ličnosti u porodici, školi i društvenoj sredini. Njim se omogućuje svestran ni slobodan razvoj ličnosti, uklanjaju prepreke koje stoje na putu svestranog i slobodnog razvoja i uklanjaju prepreke koje ometaju razvoj i afirmaciju ličnosti.
5. Savjetodavni rad se može i uže shvatiti, npr. kad govorimo o savjetovanju pojedinca da odabere određenu školu, struku, ovlada tehnikama učenja, razvija radne navike, otklanja oblike ponašanja koji nisu prihvatljivi i slično.

6. Vođenje i savjetovanje su dva oblika odgojnog djelovanja, pri čemu se vođenje više vezuje za profesionalnu orijentaciju, davanje opštih savjeta i upustava, dok je savjetovanje suptilniji proces odgojnog djelovanja, kome je cilj podsticanje svestranog razvoja ličnosti i rješavanje problema koji taj razvoj koče.
7. U procesu savjetovanog odgojnog rada ličnost odgajnika je maksimalno angažovana i motivisana da doprinosi svome razvoju i razvoju drugih, da se realno suočava sa svojim problemima i da ih rješava i saraduje sa odgajateljima.
8. Savjetodavni rad doprinosi osposobljavanju mladih da se slobodno opredjeljuju, donose odluke i preuzimaju odgovornost za realizovanje odluka i za posljedice koje iz toga proizlaze. Nema sumnje da ovo doprinosi osamostaljivanju, razvoju sposobnosti samoprocjene i samoaktualizacije ličnosti.

4.2.Faze savjetodavnog odgojnog rada u školi

Proces savjetodavnog odgojnog rada u školi provodi se u tri faze. Prema Krstančić (1982) to su: *inicijalna faza ili rana faza, srednja ili promjenama usmjerena faza i terminalna ili zaključna faza*. Rana faza je vrlo važna za uspješnost odvijanja savjetodavnog odgojnog rada. U ovoj fazi se oblikuje međusobni odnos između učenika i školskog pedagoga koji ima tendenciju da ostane takav do kraja procesa. Važno je da učenik u tom međusobnom odnosu osjeti povjerenje i poštovanje od strane školskog pedagoga, kako bi mu se učenik povjerio. Nakon rane, slijedi srednja faza u kojoj dolazi do utvrđivanja problema i ciljeva savjetodavnog odgojnog rada. Ciljeve savjetodavnog odgojnog rada ne treba da postavlja sam pedagog, već treba da zajedno s učenikom definiše ciljeve koji će mu pomoći u rješavanju problema. Učenika treba motivisati da samostalno rješava probleme i prepreke na koje nailazi, a ne samo za trenutni problem. Nakon što su definisani ciljevi savjetodavnog odgojnog rada, slijedi zaključna faza u kojoj se odvija intenzivan rad na ostvarivanju postavljenih ciljeva.

4.3.Metode savjetodavnog odgojnog rada u školi

U školskom savjetodavnom odgojnom radu koriste se prema Tomić (2006) sljedeće metode:

1. Metoda direktivnog savjetovanja
2. Metoda nedirektivnog savjetovanja
3. Eklektički način savjetovanja

Metoda direktivnog savjetovanja je najraširenija i najstarija metoda. Savjetovanje je usmjereno na savjetodavca, te on kontrolira razgovor i ponašanje. Savjetodavac je taj koji zna šta je problem, određuje cilj i metode njegovog postizanja, rješava problem, zna kada je problem riješen i ima glavnu ulogu u dijalogu (Janković, 2004).

Metoda nedirektivnog savjetovanja stavlja učenika u centar savjetovanja (Tomić, 2006). Što znači da je učenik taj koji sam spoznaje problem, pronalazi rješenje problema, a savjetodavac ga vodi kroz taj proces, prateći i analizirajući situaciju u kojoj se učenik nalazi, te učenikovo ponašanje prema njemu.

Eklektički način savjetovanja zahtjeva visoku stručnost, te ga izvode samo stručna lica.

4.4. Područja i oblici savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga

Balasi (prema Mandić, 1986) navodi četiri područja savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga:

1. Savjetodavni odgojni rad s učenicima s ciljem da im se pomogne da bolje upoznaju sebe, područja svoga rada, da se osposobe za planiranje vlastitih aktivnosti, za donošenje odluka i njihovo praktično realiziranje.
2. Savjetodavni odgojni rad s nastavnicima i roditeljima u vezi s njihovim pedagoškim radom, načinima kako bi trebalo shvatati i prihvatati mlade, kako se prema njima odnositi i kako im pružati pedagošku pomoć u procesu nastave i učenja.
3. Proučavanje trendova razvoja bitnih karakternih osobina, te njihovo prezentiranje organima škole i drugim zainteresiranim faktorima.
4. Ispitivanje izvora društvene sredine i kadrovskih potencijala koji se mogu koristiti od strane nastavnika i učenika u procesu nastavnog rada i učenja.

Savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga uključuje *grupni* i *individualni savjetodavni odgojni rad* s učenicima nastavnicima, roditeljima i drugim subjektima neposredno ili posredno vezanim za odgojno-obrazovnu ustanovu i njezin program rada. Oblik savjetodavnog odgojnog rada ovisi od problema koji je predmet savjetodavnog rada, od strukture ličnosti kojima je namijenjen, od opštih socijalnih i psiholoških uslova u kojima se realizuju savjetodavni odgojni rad, od raspoloživog instrumentarija i drugih uslova koji su bitni za uspješšan savjetodavni odgojni rad (Mandić, 1986).

5. INDIVIDUALNI SAVJETODAVNI ODGOJNI RAD

Individualni savjetodavni odgojni rad organizira se onda kada učenik ima ozbiljnijih ličnih problema koje ne može sam riješiti, a ne mogu ih riješiti ni njegova obitelj, ni nastavnici (Tomić, 2006). Međutim, važno je naglasiti da se savjetodavni odgojni rad organizira i onda kada učenik nema ozbiljnijih problema, već ima potrebu za razgovorom, savjetom ili određenim informacijama koje može dobiti od školskog pedagoga.

Prema Mandić (2006) individualni savjetodavni odgojni rad najbolje je primijeniti u sljedećim situacijama:

- Kad učenik ima komplicirane probleme i po obliku i po mogućim pedagoškim rješenjima.
- Ukoliko je potrebno povjerenje kojim će se štititi učenik i druge osobe u vezi s problemom.
- Ukoliko se ne može obuhvatiti testovima ono što je bitno za savjetodavni odgojni rad s pojedincem ili ako su testovi dali ograničene rezultate.
- Ako pojedinac ima strah od grupe i ne želi da grupa poznaje njegove probleme.
- Ukoliko se pojedinac ne uključuje u grupu vršnjaka ili ako ga vršnjaci ne prihvataju.
- Kada su svijest i razumijevanje svojih osjećaja motivacije i ponašanja komplicirani i grupa ih ne bi mogla shvatiti niti prihvatiti
- U slučaju devijantnog seksualnog ponašanja
- Kad pojedinac ima potrebu za poštovanjem i prihvatanjem njegove ličnosti koja je do te mjere izrazita da ne može biti zadovoljena u okviru kolektivnog rada.

Individualni savjetodavni odgojni rad omogućava da se pojedincu pruži pomoć, da se shvati uzrok nepoželjnog ponašanja ili problema koji narušavaju učenikovo normalno funkcioniranje. Pored pronalaska uzroka i definisanja problema, veoma je važno da se sam učenik suoči s problemom, da mu se ne nude rješenja, već da se ohrabri i motiviše da ih sam pronalazi, kako bi se osposobio da pronalazi rješenja i donosi odluke i u budućnosti. Inicijativu za individualni savjetodavni odgojni rad daje učenik, njegovi roditelji i nastavnik. Trajanje procesa zavisi od prirode problema, ukoliko su jednostavniji proces savjetovanja traje kratko, a ukoliko su složeniji problemi proces traje duže (Tomić, 2006).

Zadaci savjetodavnog odgojnog rada s pojedincem prema Mandiću (1988) su:

- Da se prati, procjenjuje i usmjerava razvoj mladih i odraslih.
- Da rješava njihove lične probleme kad oni prijete da postanu kočnica normalnom razvoju.
- Da pomaže mladim i odraslim koji su izgubili samopouzdanje da ga povrate.
- Da omogući mladim i odraslim ljudima da bolje upoznaju sebe, da vladaju sobom i da s više odgovornosti i sigurnosti usmjeravaju svoje ponašanje.
- Da pouči pojedince kako je moguće podići na veći stepen ljudsku komunikaciju i osigura prihvatanje pojedinca od strane grupe i kolektiva,
- Da doprinosi aktualizaciji ličnosti

Individualni savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga je specifično oblikovanje i strukturiranje pedagoške situacije i metodički postupak. Razgovor je osnovni oblik komuniciranja, koji pedagog najčešće primjenjuje. To je najprirodniji oblik komuniciranja i saradnje. Onda kada se pretvara u postupak razrješavanja nekog problema on dobija karakteristike savjetodavnog odgojnog rada (Pehlić, Buljubašić 2006).

Način na koji će se razgovor odvijati i njegov uspjeh ovisi o samom pedagogu. Zbog toga je potrebno da školski pedagog ima razvijene pozitivne osobine ličnosti. Stoga, na početku razgovora ne treba učenika izložiti velikom broju pitanja, već prije svega osigurati ugodnu atmosferu, započeti razgovor s opuštajućim i prijatnim pitanjima, uspostavljati komunikaciju s učenicom, a zatim postepeno ulaziti u područje teme razgovora. Školski pedagog može napraviti greške na samom početku razgovora, kao što je izraziti stav kritike i osude, zabraniti učeniku diskusiju i obrazloženje, donijeti unaprijed riješenje problema, onemogućiti učeniku da o sebi i svome problemu duže govori (Tomić, 2006).

5.1. Prednosti i nedostaci individualnog savjetodavnog odgojnog rada

Pehlić i Buljubašić (2006) dali su opsežan prikaz prednosti i nedostataka individualnog savjetodavnog odgojnog rada, a to su:

- Savjetodavni odgojni rad s pojedincem je značajna i nezamjenjiva pedagoška djelatnost, kojom se rješavaju problemi osobe koji mogu postati kočnica njenog rada i razvoja. Savjetodavnim odgojnim radom se omogućuju normalni tokovi razvoja, korigiraju pojave koje koče razvoj i pojedincu se omogućuje da sagleda sebe i svoje

možnosti, te omogućuje da ostvari vlastite ciljeve, a da oni budu u skladu s ciljevima organizacije (škole).

- Identificiranje osobe kojoj je potreban individualni savjetodavni odgojni rad je ozbiljan stručni posao, koji podrazumijeva marljivo proučavanje slučaja, školske i druge dokumentacije, odabiranje odgovarajućih instrumenata za evidentiranje i analizu slučaja.
- Realiziranje savjetodavnog odgojnog rada s pojedincem podrazumijeva dobru informiranost o učeniku, sa svim njegovim vrlinama i manama, stvaranje pretpostavki da on aktivno učestvuje u rješavanju svog problema, pokaže umješnost i izdržljivost u tome.
- Dijagnosticiranje problema je odgovoran i delikatan posao. Data dijagnoza ne mora biti pouzdan indikator teškoće i zato se traži da se jedanput data dijagnoza preispituje, dopunjuje i korigira, zavisno od uvjeta u kojima se savjetodavni odgojni rad obavlja. Najveći nedostatak individualnog savjetodavnog odgojnog rada može biti nepostojanje psihologa i drugih stručnih lica u školi.
- Područje individualnog savjetodavnog odgojnog rada pedagoga je dosta složeno, delikatno i osobeno, te je nemoguće naći univerzalne recepte kojima bi se koristili stručnjaci u rješavanju konkretnih slučajeva. S obzirom da ne postoje univerzalni recepti, pedagog prije početka individualnog savjetodavnog odgojnog rada treba da se dobro pripremi, da istraži i prouči slučaj, što zahtjeva mnogo vremena. Često puno više vremena zahtijeva priprema nego trajanje razgovora. Uzimajući u obzir da individualni savjetodavni odgojni rad zahtijeva mnogo vremena, postavlja se pitanje koliko je njegova efikasnost, pored svih drugih obaveza i poslova koje pedagog obavlja u školi.
- Individualni savjetodavni odgojni rad koristi se za rješavanje problema ličnosti i za sistematski individualni odgojni rad. On se često kombinira sa grupnim, te se individualni savjetodavni odgojni rad javlja kao uvod u grupni savjetodavni odgojni rad. Koji oblik savjetodavnog rada će se koristiti zavisi od prirode problema, uvjeta u kojima radi školski pedagog, njegove stručnosti.
- Materijalni faktori bitan su faktor za uspjeh individualnog savjetodavnog odgojnog rada. Međutim, u mnogim školama ne postoje posebne prostorije za individualni savjetodavni odgojni rad, koje su opremljene sa potrebnim materijalom, testovima, literaturom i slično.

6. GRUPNI SAVJETODAVNI ODGOJNI RAD

Definicija grupnog savjetodavnog odgojnog rada data je na simpozijumu u SAD-u 1964. godine. Prema ovoj definiciji grupno savjetovanje je dinamičan intrapersonalan proces koji uključuje primjenu tehnika savjetodavnog odgojnog rada s pojedincima. Članovi grupe zajednički istražuju, uz pomoć pedagoga, svoje probleme i osjećanja s namjerom da modifikuju svoje stavove i vrijednosti, da bi se na taj način mogli uspješnije baviti svojim razvojnim problemima i pedagoškim situacijama. Grupa kojoj je namijenjen savjetodavni odgojni rad sastavljena je od šest do deset vršnjaka (Mandić, 1988).

Grupni savjetodavni odgojni rad ima veliki pedagoški značaj za razvoj pojedinca. Članovi grupe vode rasprave o vrijedonosnom sistemu, o normama ponašanja, o problemima u međuljudskom odnosu, o problemima u radu, ponašanju i slično. Na osnovu toga stječu znanja, formiraju uvjerenja i prihvataju oblike ponašanja koji postaju osnova ljudske komunikacije i interakcije, važan faktor humanizacije čovjeka i međuljudskih odnosa, djeluju i na afirmaciju ličnosti (Tomić, 2006).

U grupnom savjetodavnom odgojnom radu, članovi sami biraju temu o kojoj žele da razgovaraju. Pedagog vodi cjelokupan proces, pomaže članovima grupe da se suoče s problemom, da pronađu rješenje, vodi računa o tome da svi članovi grupe aktivno učeštvuju, da svaki član grupe ima priliku da postavi pitanje o nečemu što njega interesuje. Stoga se prilikom formiranja grupe vodi računa o uzrastu članova, njihovim interesovanjima, sličnostima, osobinama ličnosti (Tomić, 2006).

Prilikom planiranja i organiziranja grupnog savjetodavnog rada školski pedagog treba da posjeduje stručnu pripremljenost, da umije da vodi grupu i razvija i nadzire diskusiju unutar nje (Tomić, 2006).

Da bi grupni savjetodavni odgojni rad bio uspješan neophodno je da se članovi grupe međusobno upoznaju, uspostave komunikaciju, da pojedinac uskladi svoje ciljeve s ciljevima grupe, da članovi grupe sarađuju, da se međusobno poštuju i uvažavaju mišljenja drugih, da stvaraju klimu koja će biti ugodna za sve i koja će djelovati motivirajuće na sve članove grupe.

6.1. Prednosti i nedostaci grupnog savjetodavnog odgojnog rada

Grupni savjetodavni odgojni rad predstavlja aktivnost grupe koja je spremna da zajednički radi na određenim aktivnostima koje su usmjerene na rješavanje problema. Prednosti grupnog savjetodavnog odgojnog rada se ogledaju u važnosti grupne dinamike koja potiče pojedince da sarađuju u grupi, u shvatanju da se u grupi može slobodno ispoljiti vlastita mana ili vrlina koju će članovi grupe pravilno shvatiti, vjerovanje da grupa, ukoliko se unutar nje radi iskreno, može pružiti pojedincu osjećaj sigurnosti (Mandić, 1988). U grupi pojedinac shvata smisao međuljudskih odnosa, shvata da svako ima svoju uloga i zadatak koji treba ispuniti kako bi grupa uspješno funkcionisala, da svako pojedinac ima i mane i vrline koje treba prihvatiti, da treba raditi na svojim sposobnostima i na svojoj ličnosti, te da poštuje svakog člana grupe.

Osim prednosti, grupni savjetodavni odgojni rad ima i nedostataka. To su:

- Teško se mogu formirati grupe koje bi bile ujednačene po glavnim parametrima koji su bitni za savjetodavni odgojni rad.
- Pojedinci se teže uključuju u grupne aktivnosti
- Grupne diskusije ponekad mogu da krenu u pravcu koji će uznemiriti pojedinca.
- Grupa se može negativno solidarisati sa pojedincem.
- Diskrecija je manje zagantovana u grupi
- Kao ograničenje grupnog savjetodavnog odgojnog rada, može biti način vođenja grupe, te se preporučuje demokratski stil vođenja
- Uspjeh grupnog savjetodavnog odgojnog rada zavisi i od toga koliko je i kako prihvaćen stručnjak koji realizuje savjetodavni odgojni rad (Mandić, 1988).

Da bi školski pedagog uspješno obavljao grupni savjetodavni odgojni rad, mora poznavati učenike, njihov razvoj, potrebe i probleme, grupu i grupnu dinamiku. Treba da postavi cilj i da zajedno sa grupom djeluje u skladu s njim. Osim toga treba da posjeduje sposobnost vođenja grupe, da poznaje stilove vođenja grupe i da odabire najuspješniji, a to je demokratski stil vođenja. Prema Tomić (2006) demokratski stil vođenja uključuje sve članove grupe u donošenje odluka i u akciju izvršenja postavljenog cilja.

7. TEŠKOĆE I PREPREKE U SAVJETODAVNOM ODGOJNOM RADU ŠKOLSKOG PEDAGOGA

Savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga predstavlja važno i kompleksno područje rada školskog pedagoga. Zahtjeva stručno znanje, radno iskustvo, određene kompetencije, sposobnosti i osobine ličnosti koje treba da posjeduje školski pedagog. Prije svega, treba da upozna sam sebe, na nauči da poštuje i vjeruje u ličnost drugog čovjeka, razvije sposobnost razumijevanja drugih ljudi i njihovih problema, da razvija i gradi međuljudske odnose u kojima vlada iskrenost, povjerenje i poštovanje, da uspostavi komunikaciju s drugima, kako bi uspješno i kvalitetno obavljao savjetodavni odgojni rad.

U obavljanju savjetodavnog odgojnog rada u školi, pedagog se susreće s određenim izazovima, preprekama ili teškoćama koje ometaju njegovo obavljanje savjetodavnog rada. To može biti broj učenika koji pohađaju određenu školu. Ukoliko škola ima veliki broj učenika to može utjecati na selekciju učenika s kojima se obavlja savjetodavni odgojni rad. Sljedeća prepreka su roditelji. Ukoliko je u pitanju ozbiljan problem lične prirode, roditelji najčešće stvaraju otpor i ne dozvoljavaju da učenici o tome razgovaraju sa školskim pedagogom.

Također, česta pojava u današnjim školama jeste ta da pedagozi obavljaju i poslove koje ne bi trebali, koji nisu u opisu njihovog posla, što stvara dodatne prepreke za obavljanje savjetodavnog rada, jer se javlja novi problem a to je nedostatak vremena. U školama se sve češće dešava da školski pedagog rješava sitne prestupe (šaputanje na času, zadirkivanje učenika, sitni disciplinski prestupi) koje može i treba da rješava sam nastavnik, zamjenjuju nastavnike na času kada oni iz bilo kojih razloga nisu u stanju da održe časove, obavljaju administrativne poslove, odgovaraju za slobodne aktivnosti učenika, brini o čistoći škole, organizuju dežustva učenika, preuzimaju na sebe rješavanje svakodnevnih sitnih problema, mijenjaju direktora kada je odsutan (Mandić, 1986).

Svi ovi dodatni poslovi su velika prepreka za obavljanje ne samo savjetodavnog odgojnog rada u školi, već i za uspješnije realiziranje funkcije koja se odnosi na školskog pedagoga.

8. SARADNIČKI RAD ŠKOLSKOG PEDAGOGA

Kada je u pitanju savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga, on zahtjeva i saradnju sa nastavnicima i drugim savjetodavnim institucijama i stručnim licima (psiholog, socijalni radnik, medicinski radnik).

8.1. Saradnja školskog pedagoga s nastavnicima

Prema Tomić (2006) saradnja školskog pedagoga s nastavnicima se odvija na tri nivoa:

1. Saradnja na unapređivanju odgojno-obrazovnog rada
2. Rad na stručnom usavršavanju nastavnika
3. Zajednički rad na zadacima i poslovima koji se odnose na nastavu

Saradnja školskog pedagoga i nastavnika također uključuje savjetodavni odgojni rad koji se organizira zbog potreba učenika, tj. pedagog i nastavnik zajedno rješavaju problem učenika ili ukoliko nastavnik zatraži pomoć, savjet. Savjetodavni odgojni rad s nastavnicima može se obavljati individualno ili grupno, zavisno od prirode problema ili pomoći koja je potrebna nastavniku. U okviru svoje saradnje školski pedagog i nastavnik mogu zajedno raditi na sljedećim aktivnostima:

- Rješavati probleme početka školovanja djece (upis, raspoređivanje po odjeljenjima, prijemni ispit)
- Planiranje i programiranje odgojno-obrazovnog rada
- Identifikacija nadarenih učenika i rad s njima
- Saradnja sa stručnim organima i dr.
- Rad s učenicima s teškoćama u razvoju (Tomić, 2006).

Veoma je važna saradnja školskog pedagoga i nastavnika onda kada učenik ima poteškoće u učenju ili probleme koji su lične prirode, ali i na svim navedenim aktivnostima. Prije svega i pedagog i nastavnik trebaju da imaju potrebne informacije o učeniku, da pronađu adekvatan način kako bi mu pomogli da riješi bilo koji problem.

8.2.Saradnja školskog pedagoga s drugim stručnim licima

Školski pedagog osim s nastavnicima, ostvaruje i saradnju s drugim stručnim saradnicima u školi, kao što su psiholog, socijalni radnik, liječnik i dr. Sa školskim psihologom pedagog treba zajednički rješavati probleme:

- Identifikacija nadarenih učenika i organiziranje rada s njima
- Identifikacija učenika s posebnim potrebama i rad s njima
- Poslovi vezani za početak školovanja
- Provođenje profesionalne orijentacije učenika
- Istraživanje neuspjeha pojedinih učenika
- Područje mentalne higijene
- Područje stručnog usavršavanja nastavnika
- Rad na unapređivanju odgojno-obrazovnog rada u školi i dr. (Tomić,2006).

S liječnikom, školski pedagog ostvaruje saradnju pri rješavanju zdravstvenih problema učenika. Naročitu saradnju treba ostvariti sa specijalnim pedagozima kako bi zajednički pomogli odgoj i obrazovanje i rješavali probleme osoba s posebnim potrebama (Tomić, 2006).

Školski pedagog ostvaruje saradnju i s društvenom sredinom. Tu se ubraja prosvjetno-pedagoška služba, druge odgojno-obrazovne institucije, centar za socijalni rad, MUP, školski dispanzer, mjesna zajednica, visokoškolska ustanova i druge institucije čija je podrška neophodna u rješavanju problema odgojno-obrazovnog rada škole (Tomić, 2006).

II METODOLOŠKI DIO

1. Predmet istraživanja

Školski pedagog, kao stručni saradnik škole kao odgojno-obrazovne ustanove, obavlja veoma važne i kompleksne zadatke koji se odnose na cjelokupan odgojno-obrazovni proces. Pedagog je prisutan u svim aspektima škole i cilj njegovog rada je pružanje i osiguranje što povoljnijih uvjeta za razvoj učenika. Sarađuje sa svim akterima odgojno-obrazovnog procesa: učenicima, nastavnicima, direktorom, roditeljima, ostalim stručnim saradnicima (psihologom, socijalnim radnikom, liječnikom i drugima), (Tomić, 2006). Jedno od područja rada pedagoga koji se odnosi na sve navedene aktere odgojno-obrazovnog procesa, a posebno na učenike, nastavnike i roditelje jeste savjetodavni odgojni rad. Savjetodavni odgojni rad predstavlja jako odgovornu i suptilnu pedagošku djelatnost putem koje se postiže svestraniji i potpuniji razvoj ličnosti. Pomoću savjetodavnog odgojnog rada dublje se sagledava i objektivnije procjenjuje proces odgoja. Da bi mogao uspješno savjetovati pojedinca i grupu školski pedagog mora poznavati suštinu odgoja kojim su odgajanci obuhvaćeni, mora pratiti proces realizacije sadržaja obrazovanja i odgoja, komunikaciju između učenika i nastavnika i učenika međusobno (Tomić, 2006). Da bi pedagog mogao djelovati, potrebno je da planira i organizira program svog rada, da definiše načine, sredstva i tehnike koje će koristiti u savjetodavnom radu. Jedan od zadataka savjetodavnog rada, jeste postizanje što potpunijeg i svestranijeg razvoja ličnosti, što se, dakle, odnosi na poticanje učenika da usvajaju uvjerenja, stavove i navike koje su društveno prihvatljive, da poštuju društvena pravila i norme, da njeguje međuljudske odnose, odgojne vrijednosti, da razvija svoju socijalnu kompetenciju. Također, jedna od važnih zadaća školskog pedagoga jeste da nauči učenike vještini komuniciranja (Vuković, 2011). Školski pedagog radi s učenicima na podizanju njihove samosvijesti ponašanja, truda i aktivnosti koje su za dobrobit samoga sebe i vlastite zajednice (Dedić Bukvić i Nikšić, 2015). Ono što je važno naglasiti jeste da i sam pedagog treba imati razvijene određene pozitivne komponente ličnosti. Cjelovit i zaokružen lik stručnjaka-savjetnika sadrži profesionalnu osposobljenost, odgojenost i poznavanje društvenih odnosa (Kristančić, 1982).

2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati specifičnosti savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga u osnovnoj školi „Prekounje.“

3. Zadaci istraživanja

1. Istražiti na koji način i koliko često pedagog osnovne škole „Prekounje“ obavlja savjetodavni odgojni rad s učenicima.
2. Kroz razgovor sa školskim pedagogom uvidjeti razloge i pojave koje iziskuju savjetodavni odgojni rad.
3. Istražiti s kojim se izazovima školski pedagog susreće prilikom obavljanja savjetodavnog odgojnog rada.
4. Ispitati koliko često i u kojim prilikama školski pedagog traži pomoć drugih savjetodavnih institucija i stručnih lica (psiholog, socijalni radnik, medicinski radnik).
5. Ispitati na koji način i koliko često školski pedagog surađuje s nastavnicima u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima.
6. Ispitati iskustva nastavnika osnovne škole „Prekounje“ u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga.
7. Ispitati iskustva učenika osnovne škole „Prekounje“ u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga.
8. Komparirati iskustva učenika i iskustva nastavnika u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga.

4. Istraživačka pitanja

1. Koje su teškoće i barijere u realizaciji savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga?
2. Da li postoji saradnja između pedagoga, nastavnika i ostalih stručnih lica u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima?
3. Koje situacije zahtijevaju saradnju pedagoga, nastavnika i ostalih stručnih lica u svjetodavnom odgojnom radu?

4. Kakva su mišljenja nastavnika o saradnji s pedagogom u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima?
5. Kako učenici percipiraju savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga?

5. Metode istraživanja

U ovom radu koristi se: deskriptivna metoda, komparativna metoda i metoda studija slučaja.

Deskriptivna metoda

Deskriptivna metoda u istraživanju odgoja i obrazovanja predstavlja skup znanstveno-istraživačkih postupaka s kojima se opisuju pojave u odgoju i obrazovanju, tj. ispituje se stanje, a time i njihove osobine, a bez obzira na njihove uzroke (Mužić, 1999).

U ovom radu deskriptivna metoda se koristi da bi se objasnio, opisao i obrazložio jedan od ključnih područja rada školskog pedagoga, a to je savjetodavni odgojni rad.

Komparativna metoda

Komparativna metoda je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava procesa i odnosa, odnosno utvrđivanja njihove sličnosti u ponašanju i intenzitetu i razlika među njima (Mužić, 1999).

Komparativna metoda u ovom radu se koristi radi utvrđivanja sličnosti odnosno razlika između percepiranja savjetodavnog odgojnog rada kod učenika, nastavnika i školskog pedagoga.

Studija slučaja

Intenzivno proučavanje određene jedinice ili sistema koji ima karakteristike entiteta. Sagledavanje svih važnijih aspekata jedne pojave ili situacije, uzimajući za jedinicu proučavanja: pojedinca, grupu, organizaciju, lokalnu zajednicu (Halmi, 2005).

U ovom radu studija slučaja se koristi jer će istraživanje biti obavljeno u jednoj školi, te omogućuje intenzivniji pristup i dubinsku obradu podataka. Svrha studije slučaja jeste da dobijemo uvid u određeni problem, stavove i mišljenja o određenom problemu, konkretno o savjetodavnom odgojnom radu školskog pedagoga.

Studija slučaja se ne koristi ako želimo da izvršimo generalizaciju na populaciju.

6. Tehnike istraživanja

U ovom radu koristi se: intervjuiranje i anketiranje.

Intervjuiranje

Intervju se definira kao tehnika kojom se putem razgovora između dvije osobe koji u specifičnu svrhu prikupljanja informacija relevantnih za istraživanje, intervjuer inicira i usmjerava na sadržaj određen ciljevima istraživanja (Cohen, 2007).

Intervju se koristiti kako bi se dobili odgovori na postavljene zadatke istraživanje, kao i na postavljena istraživačka pitanja.

Anketiranje

„Anketiranje je postupak u kojem anketirani pismeno odgovaraju na pitanja koja se odnose na činjenice koje su im poznate ili na pitanja u svezi s njihovim osobnim mišljenjem“ (Mužić, 1999).

U ovom radu anketiranje se koristi kako bi se dobili podaci o stavovima i mišljenjima ispitanika o predmetu istraživanja. Anketni upitnik koji će se koristiti u ovom istraživanju biće anoniman, kako bi se izbjegli neiskreni odgovori ispitanika, posebno kada je riječ o osjetljivim pitanjima.

7. Instrument istraživanja

U ovom radu koristi se: protokol intervjua i anketni upitnik.

Intervju koji se koristi je strukturirani intervju, s pitanjima otvorenog tipa, kako bi se ostavilo dovoljno prostora za iskaze ispitanika.

Anketni upitnik

Upitnik je mjerni instrument sastavljen od stavki ili pitanja koja se ispitaniku prezentiraju odštampana na papiru, ili na nekom drugom pogodnom medijumu (recimo na računaru) (Fajgelj, 2007).

Anketni upitnik, kao instrument prikupljanja podataka, služi nam da bi dobili uvid u stavove učenika i mišljenja nastavnika o savjetodavnom odgojnom radu.

8. Uzorak

Uzorak u ovom istraživanju čini školski pedagog, 30 nastavnika i 74 učenika osmih razreda osnovne škole „Prekounje“ u Bihaću. Samo istraživanje nosi karakteristike specifične za studiju slučaja, stoga uzorak čini jedna jedinka, tj. osnovna škola „Prekounje.“

III ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA

Za potrebe ovog rada istraživanje je sprovedeno u Osnovnoj školi „Prekounje“ u Bihaću. Uzorak u ovom istraživanju obuhvata školskog pedagoga, 30 nastavnika i 74 učenika osmih razreda. S nastavnicima i učenicima je provedena anketa, a sa školskim pedagogom intervju. Anketni upitnik za nastavnike i učenike se sastoji od 17 tvrdnji, koje se odnose na njihovo mišljenje o savjetodavno odgojnom radu školskog pedagoga. Protokol intervjuja za školskog pedagoga sastoji se od 10 pitanja, koja su otvorenog tipa, kako bi se pedagogu ostavilo dovoljno prostora za odgovore.

Savjetodavno-odgojni rad je područje rada školskog pedagoga koje uključuje i nastavnike i učenike. Njihova kvalitetna saradnja i komunikacija u realizaciji savjetodavnog rada predstavljaju put ka postizanju boljih rezultata kako u nastavnom procesu tako i na potpunijem i svestranijem razvoju ličnosti učenika. S toga će ovo istraživanje dati rezultate o tome kako nastavnici i učenici percipiraju savjetodavno odgojni rad školskog pedagoga, te ukazati na stvarne uvjete u kojim školski pedagog obavlja savjetodavni rad s učenicima i nastavnicima.

Rezultati koji su dobijeni anketnim upitnicima predstavljeni su tabelarno, te su neke od značajnih tvrdnji prikazane kroz grafikone.

Školski pedagog obavlja mnogobrojne zadatke koji se odnose na sve sudionike odgojno-obrazovnog rada (učenici, nastavnici, roditelji..). Sistematizacija zadataka školskog pedagoga u Unsko-sanskom kantonu definisana je *Zakonom* i predstavljena u dokumentu *Pedagoški standardi za osnovno obrazovanje*.

Iz prikazane tabele možemo uočiti da je na sedmičnom nivou, za rad s učenicima izdvojeno 5 sati, a za rad s nastavnicima 2,5 sati.

Tabela br. 1 Radni zadaci školskog pedagoga

Redni broj	Radni zadaci	Broj sati
1.	Koncepcijsko-programski zadaci	2,5
2.	Programiranje, ostvarivanje i analiza odgojnog rada-mjerenje, kontroliranje i ispitivanje obrazovnih ishoda	4
3.	Pedagoška dokumentacija	3
4.	Stručni rad s nastavnicima i stručnim organima škole	2,5
5.	Rad s učenicima i učeničkim organizacijama	5
6.	Unapređenje nastave	2
7.	Saradnja s institucijama	1
8.	Saradnja s roditeljima	2,5
9.	Ispitivanje zrelosti djece za upis u školu	3
10.	Profesionalna orijentacija	3
11.	Istraživanje u praksi školskog pedagoga	2
12.	Personalni dosje učenika, pedagoški karton	1,5
13.	Pedagoško-psihološka praksa studenata nastavnih fakulteta	1
14.	Pripremanje za rad i stručno usavršavanje	7
15.	UKUPNO:	40

1. Iskustva učenika u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga

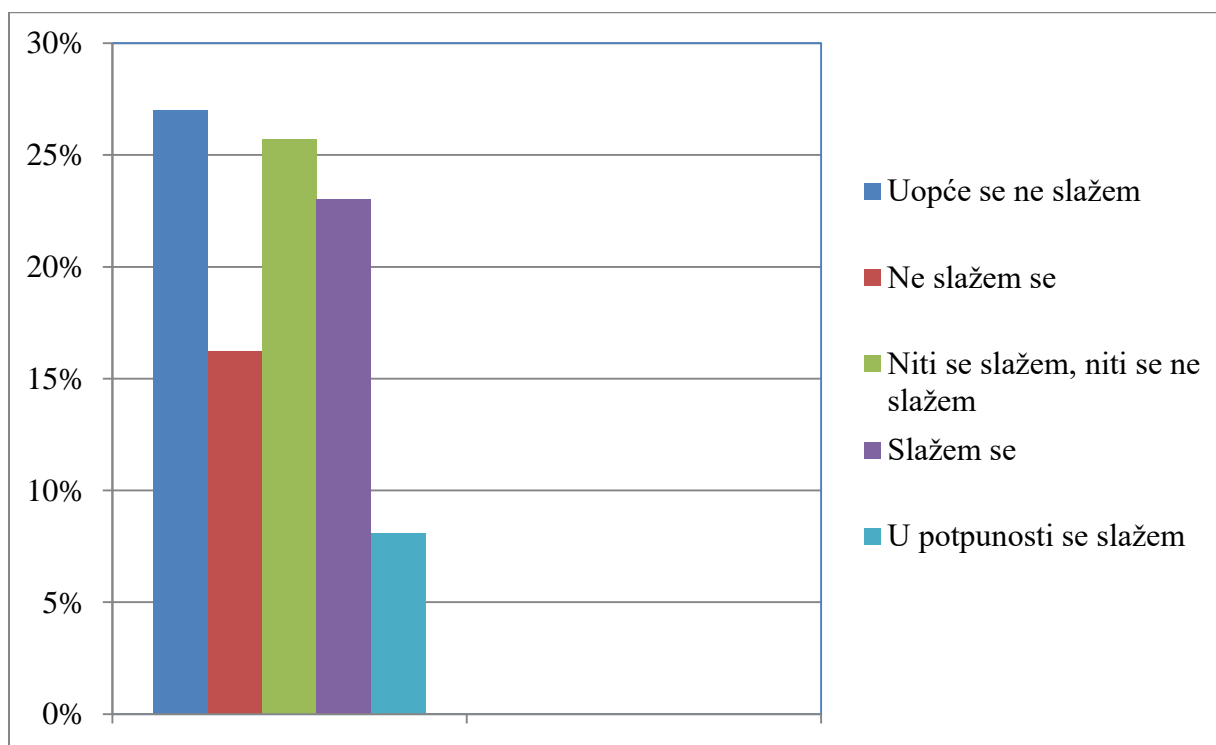
Prikaz rezultata dobijenih nakon sprovedenog anketnog upitnika za učenike.

Redni broj		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1.	Kod školskog pedagoga idem na razgovor o školskom uspjehu.	27 %	16,2 %	25,7 %	23 %	8,1 %
2.	Kod školskog pedagoga idem razgovorati o ličnim problemima.	16,2 %	24,3 %	23 %	20,3 %	16,2 %
3.	Kod školskog pedagoga idem zbog rješavanja sukoba s vršnjacima.	2,70 %	1,4 %	10,8 %	39,2% %	45,9 %
4.	Kod školskog pedagoga me šalju jer ometam nastavu.	21,6 %	9,5 %	16,2 %	35,1 %	17,6 %
5.	Školskog pedagoga posjećujem radi informacija o profesionalnom usmjeravanju.	14,9 %	18,9 %	28,4 %	27 %	10,8 %
6.	Školski pedagog mi može pomoći u rješavanju ličnih problema.	12,2 %	10,8 %	29,7 %	28,4 %	18,9 %
7.	Školski pedagog mi pomaže da poboljšam svoj školski uspjeh.	20,3 %	10,8 %	29,7 %	21,6 %	17,6 %
8.	Školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju sa svim učenicima.	6,8 %	2,7 %	24,3 %	35,1 %	31,1 %
9.	Kod školskog pedagoga idu samo učenici koji imaju loš školski uspjeh.	32,4 %	32,4 %	16,2 %	9,5 %	9,5 %
10.	Školskog pedagoga posjećuju samo učenici koji stvaraju probleme.	21,6 %	32,4 %	14,9 %	13,5 %	17,6 %
11.	Kada razgovaram sa školskim pedagogom osjećam se opušteno.	21,6 %	25,6 %	25,7 %	17,6 %	9,5 %
12.	Samostalno odlazim na razgovor kod školskog pedagoga.	21,6 %	25,7 %	24,3 %	17,6 %	10,8 %
13.	Nastavnici me upućuju na razgovor	14,9 %	23 %	21,6 %	20,2 %	20,3 %

	kod školskog pedagoga.	%	%	%	%	%
14.	Školskog pedagoga posjećujem zajedno s ostalim učenicima.	23	25,6	27	9,5	14,9
		%	%	%	%	%
15.	Kod školskog pedagoga se osjećam uplašeno.	33,8	31,1	27	2,7	5,4
		%	%	%	%	%
16.	Kada razgovaram sa školskim pedagogom ne mogu biti dovoljno iskren.	37,8	32,4	17,6	9,5	2,7
		%	%	%	%	%
17.	Nikada nisam posjetio školskog pedagoga ili razgovarao s njim.	29,7	23	9,5	9,5	28,3
		%	%	%	%	%

Grafikon br. 1 Razgovor o školskom uspjehu

Kod školskog pedagoga idem na razgovor o školskom uspjehu.

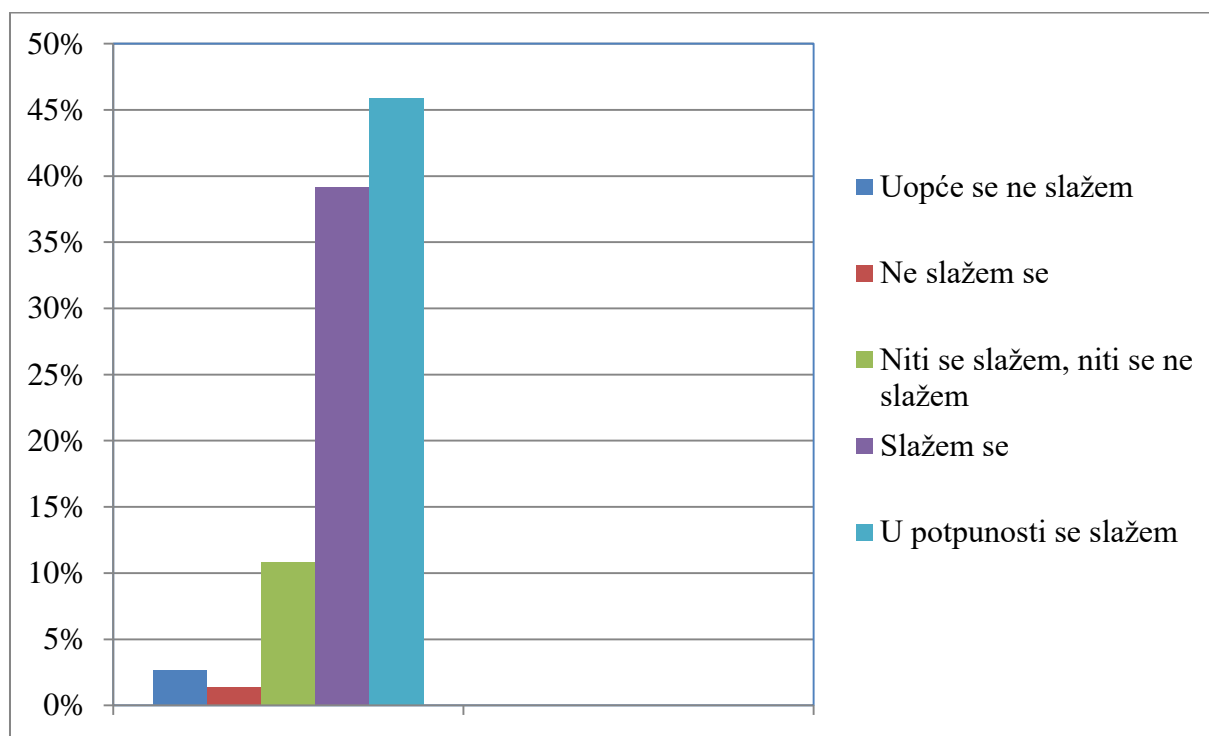
Iz grafikona br.1 možemo vidjeti da je 27 % učenika na tvrdnju „Kod školskog pedagoga idem na razgovor o školskom uspjehu“ odgovorilo sa *uopće se ne slažem* i sa *niti se slažem niti se ne slažem* 25,7 %, dok je 23 % učenika koji su odgovorili sa *slažem se* na navedenu tvrdnju. S obzirom na prikazane rezultate vidimo da učenici ne posjećuju školskog pedagoga radi razgovora o školskom uspjehu, a prema Mandić (1986) savjetodavni rad se može shvatiti

i kao način da se učenicima pomogne da upozna i ovlada tehnike učenja, razvije radne navike, da odabere određenu školu, što može znatno utjecati na učenikov školski uspjeh.

Na osnovu tvrdnje „Kod školskog pedagoga idem razgovarati o ličnim problemima“ rezultati su pokazali da je 24,3 % učenika koji se *ne slažu* s navedenom tvrdnjom, zatim 23 % učenika koji *niti se slažu, niti se ne slažu* s tvrdnjom, a 16,2 % je učenika koji se *uopće ne slažu i u potpunosti slažu* s ovom tvrdnjom. S obzirom na rezultate, vidimo da učenici ne idu kod školskog pedagoga da razgovaraju o ličnim problemima, a prema Tomić (2006) cilj individualnog savjetodavno-odgojnog rada i jeste rješavanje ozbiljnijih ličnih problema učenika.

Grafikon br.2 Rješavanje sukoba s vršnjacima

Kod školskog pedagoga idem zbog rješavanja sukoba s vršnjacima.

Na tvrdnju „Kod školskog pedagoga idem zbog rješavanja sukoba s vršnjacima“ 45% učenika je odgovorilo *u potpunosti se slažem* i *slažem se* 39,2 %, a 1,4% učenika koji su odgovorili sa *ne slažem se*.

Na tvrdnju „Kod školskog pedagoga me šalju jer ometam nastavu“ 35,1% učenika je odgovorilo *slažem se*, a 9,5% učenika je odgovorilo *ne slažem se*.

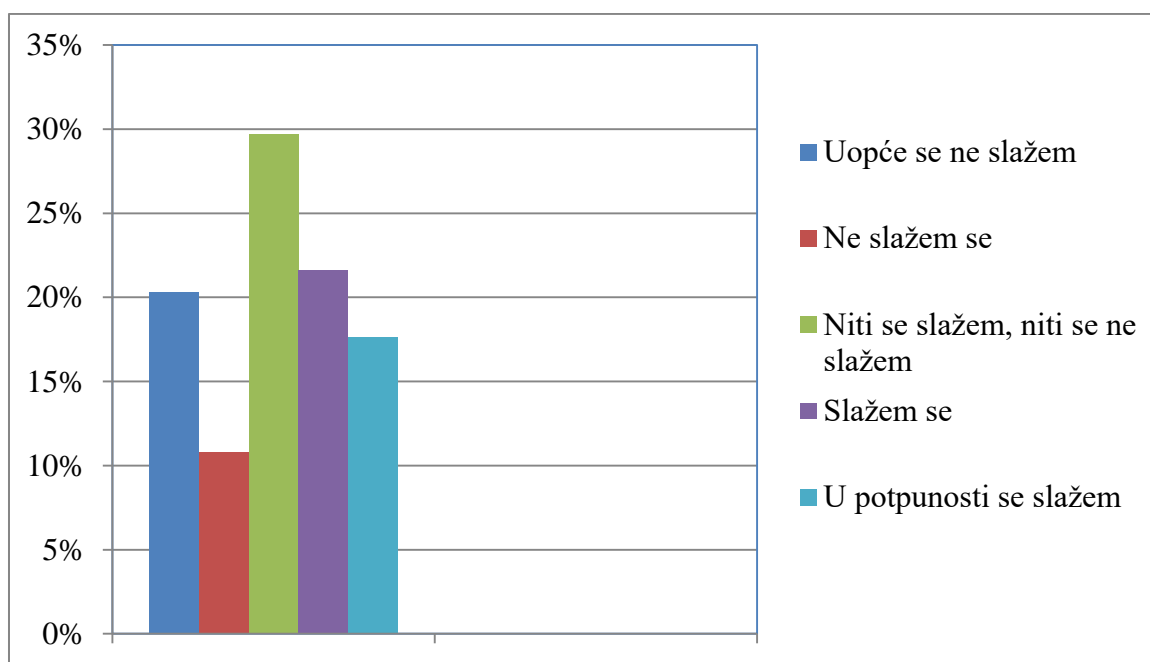
Iz navedenih rezultata vidimo da učenici posjećuju školskog pedagoga zbog rješavanja sukoba s vršnjacima i zbog ometanja nastave. Mandić (1986) navodi da su upravo to poslovi koje ne bi trebao obavljati školski pedagog. On treba da kroz savjetodavni rad s nastavnicima, uputi nastavnika na adekvatan i uspješan način rješavanja ovih disciplinskih problema.

28,4% učenika je odgovorilo sa *niti se slažem, niti se ne slažem* na tvrdnju „Školskog pedagoga posjećujem radi informacija o profesionalnom usmjeravanju.“ 10,8 % učenika je odgovorilo sa *u potpunosti se slažem* na ovu tvrdnju. Mandić (1986) govori o tome da se savjetodavno-odgojni rad koristi kada se pojedinac savjetuje o tome koju će školu odabrati. Međutim, iz rezultata je vidljivo da je najmanji postotak učenika koji posjećuju školskog pedagoga zbog profesionalne orijentacije.

„Školski pedagog mi može pomoći u rješavanju ličnih problema,“ na navedenu tvrdnju 29,7% učenika je odgovorilo sa *niti se slažem, niti se ne slažem* 29,7%, zatim sa *slažem se* 28,4%, a 10,8% učenika koji su odgovorili sa *ne slažem se* 10,8%. Rezultate navedene tvrdnje možemo povezati sa rezultatima dobijenim na osnovu tvrdnje „Kod školskog pedagoga idem razgovarati o ličnim problemima.“ Rezultati su pokazali da učenici smatraju da im školski pedagog može pomoći u rješavanju ličnih problema, dok s druge strane rezultati pokazuju da učenici baš i ne posjećuju školskog pedagoga radi razgovora o ličnim problemima.

Grafikon br.3 Školski uspjeh učenika

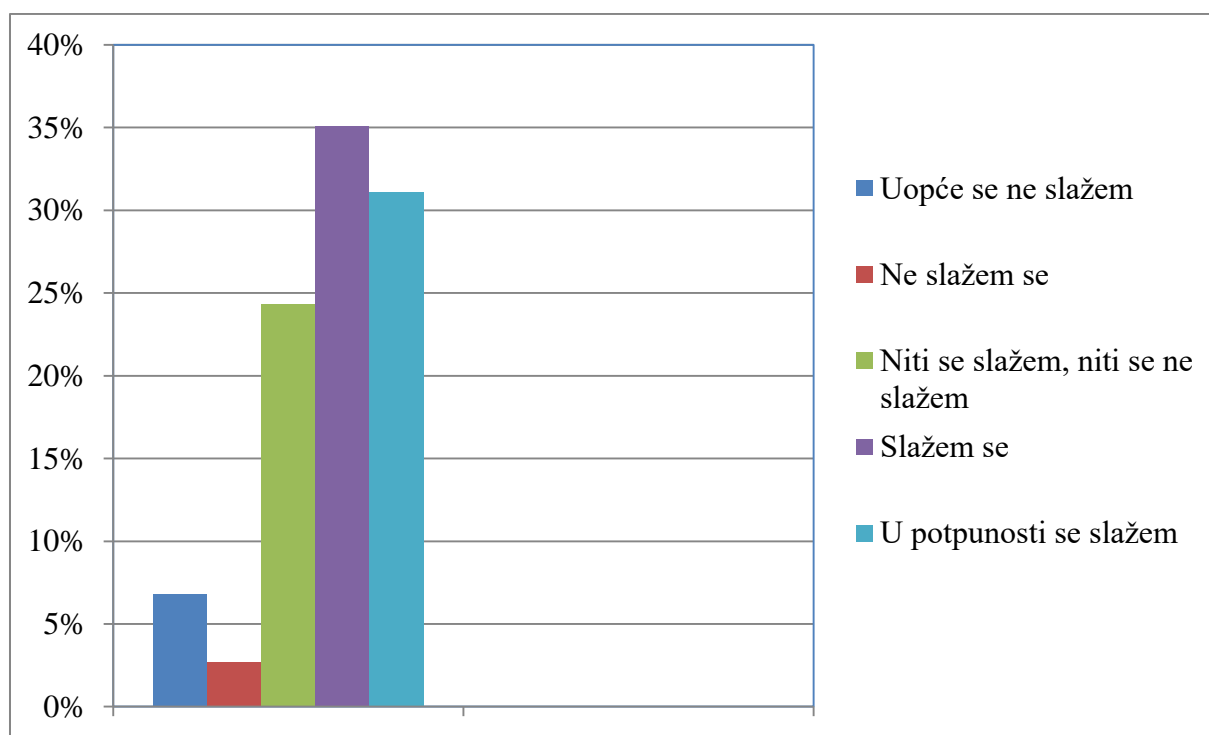
Školski pedagog mi pomaže da poboljšam svoj školski uspjeh.

Grafikon br. 3 koji se odnosi na tvrdnju „Školski pedagog mi pomaže da poboljšam svoj školski uspjeh“ veći postotak učenika je odgovorio sa *niti se slažem, niti se ne slažem* 29,7%, što se može povezati i s prvom tvrdnjom koja glasi „Kod školskog pedagoga idem na razgovor o školskom uspjehu“ gdje je 25,7% učenika odgovorilo sa *niti se slažem, niti se ne slažem*.

Grafikon br.4 Komunikacija školskog pedagoga s učenicima

Školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju sa svim učenicima.

Iz grafikona br.4 možemo vidjeti da je 35,1% učenika odgovorilo na tvrdnju „Školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju sa svim učenicima“ *slažem se* 35,1%, a *ne slažem se* 2,7%, što je jako značajno jer uspješna i kvalitetna komunikacija predstavlja temelj ne samo savjetodavno-odgojnog rada, već i cjelokupnog odgojno-obrazovnog rada.

Na tvrdnju „Kod školskog pedagoga idu samo učenici koji imaju loš školski uspjeh“ 32,4% učenika je odgovorilo sa *uopće se ne slažem* i *ne slažem se* 32,4%, dok je 9,5% učenika koji su odgovorili sa *slažem se*.

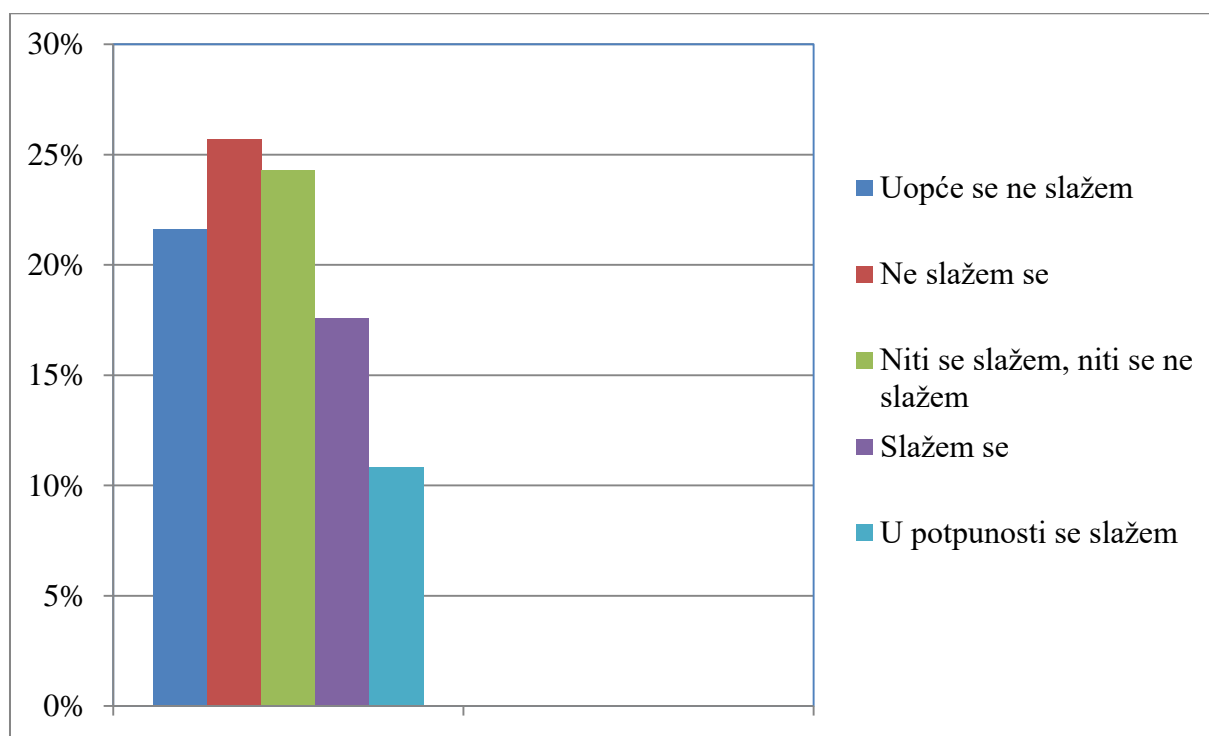
32,4% učenika je odgovorilo sa *ne slažem* 32,4% na tvrdnju „Školskog pedagoga posjećuju samo učenici koji stvaraju probleme.“

Prethodne dvije tvrdnje nam pokazuju da učenici smatraju da kod školskog pedagoga ne idu samo učenici koji imaju loš školski uspjeh i koji stvaraju probleme. Prema Tomić (2006) školski pedagoga i nastavnik trebaju zajednički da rješavaju probleme vezane za neuspjeh pojedinih učenika, ali i za nadarene učenike. Školskog pedagoga ne posjećuju samo učenici koji stvaraju probleme, već i učenici kojima je potrebna pomoć pedagoga u učenju, odabiru škole i sl. (Mandić, 1986).

Na tvrdnju „Kada razgovaram sa školskim pedagogom osjećam se opušteno“ 25,6 % učenika je odgovorilo sa *ne slažem se*, a 9,5 % učenika je odgovorilo sa *u potpunosti se slažem*.

Grafikon br.5 Odlazak na razgovor kod školskog pedagoga

Samostalno odlazim na razgovor kod školskog pedagoga.

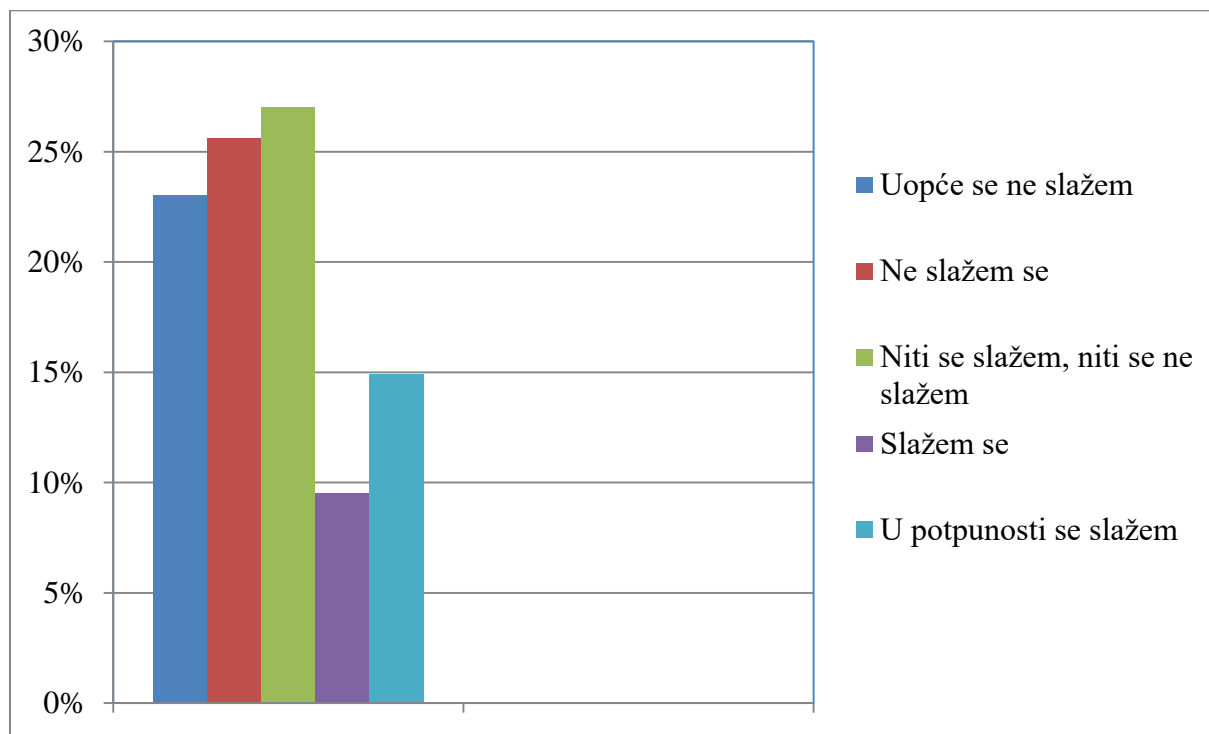
Grafikon br.5 pokazuje da je 25,7 % učenika koji su na tvrdnju „*Samostalno odlazim kod školskog pedagoga*“ odgovorili sa *ne slažem se* 25,7%, što možemo povezati sa prethodnom tvrdnjom „*Kada razgovaram sa školskim pedagogom osjećam se opušteno*“ na koju je 25,6 % učenika odgovorilo sa *ne slažem se*.

Na tvrdnju „*Nastavnici me upućuju na razgovor kod školskog pedagoga*“ mala je razlika između postotka učenika koji su odgovorili sa *slažem se* 20,3% učenika i *ne slažem se* 23%, što možemo povezati sa tvrdnjom „*Kod školskog pedagoga me šalju jer ometam nastavu*“

gdje je 35,1 % učenika odgovorilo sa *slažem se*. Mandić (1986) navodi da probleme kao što je ometanje nastave na času trebaju nastavnici da samostalno rješavaju.

Grafikon br.6 Posjeta školskog pedagoga s ostalim učenicima

Školskog pedagoga posjećujem zajedno s ostalim učenicima.

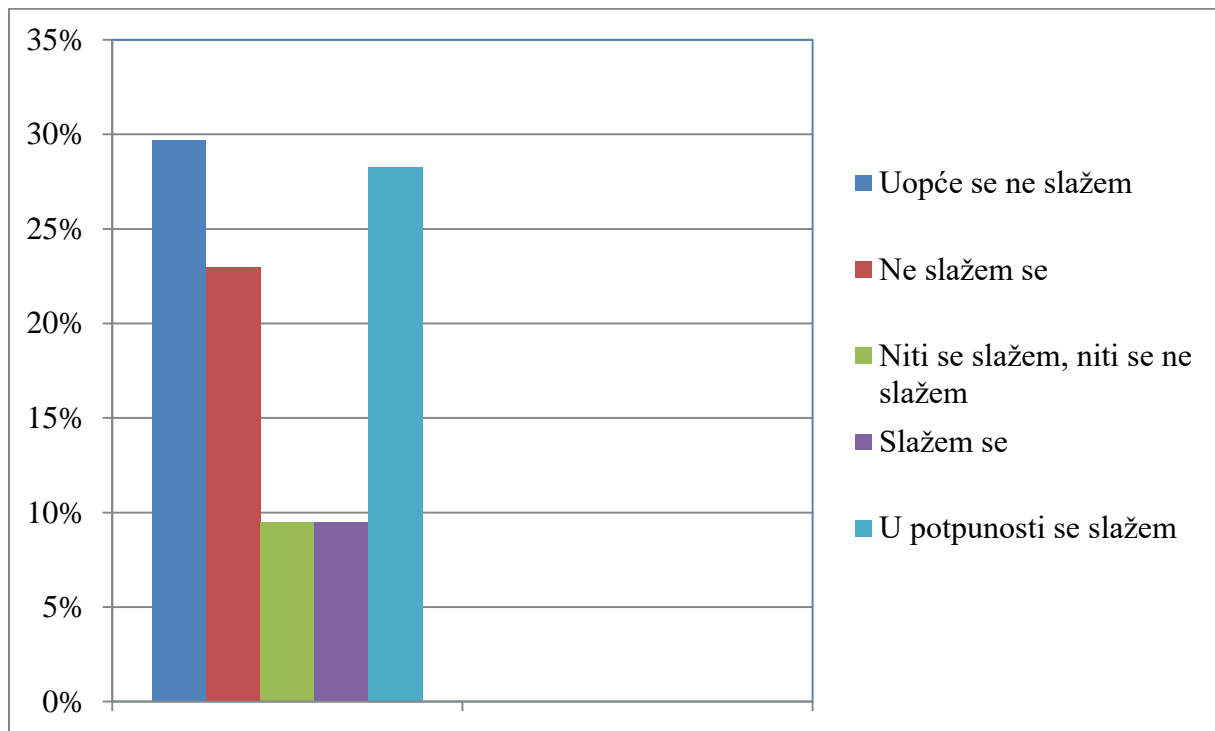
Iz grafikona br.6 možemo vidjeti da je veći postotak učenika koji su odgovorili *ne slažem se* 25,6 % na tvrdnju „Školskog pedagoga posjećujem zajedno s ostalim učenicima,“ a manji postotak učenika koji su odgovorili sa *slažem se* 9,5% na ovu tvrdnju. Mandić (1986) govori o nedostacima grupnog savjetovanog rada navodeći teškoće uključivanja u grupne aktivnosti, diskrecija je manje zagarantovana, razlikuje se način vođenja grupnog rada.

„Kod školskog pedagoga se osjećam uplašeno“ 33,8% učenika je odgovorilo *uopće se ne slažem*, međutim približan je i postotak učenika koji su odgovorili *niti se slažem, niti se ne slažem* 27%. Dobijeni rezultati mogu se uporediti s rezultatima dobijenim na osnovu tvrdnje „Kada razgovaram sa školskim pedagogom osjećam se opušteno“ gdje se 25,6% učenika odgovorilo *ne slažem se*.

Na tvrdnju „Kada razgovaram sa školskim pedagogom ne mogu biti dovoljno iskren“ 37,8% učenika je odgovorilo *uopće se ne slažem* 37,8%, što nam pokazuje da većina učenika smatra da je školski pedagog osoba od povjerenja što je veoma važno za savjetodavno-odgojni rad.

Grafikon br.7 Posjeta školskom pedagogu

Nikada nisam posjetio školskog pedagoga ili razgovarao s njim.

Navedeni grafikon br.7 nam pokazuje da je približan postotak učenika koji su odgovorili *uopće se ne slažem* 29,7% i *u potpunosti se slažem* 28,3% na tvrdnju „*Nikada nisam posjetio školskog pedagoga ili razgovarao s njim*“ što ukazuje na poražavajuću činjenicu, s obzirom da su u pitanju učenici osmih razreda koji su do sada trebali ostvariti saradnju i komunikaciju sa školskim pedagogom.

2. Iskustva nastavnika u kontekstu savjetodavnog rada školskog pedagoga

Prikaz rezultata dobijenih nakon sprovedenog anketnog upitnika za nastavnike.

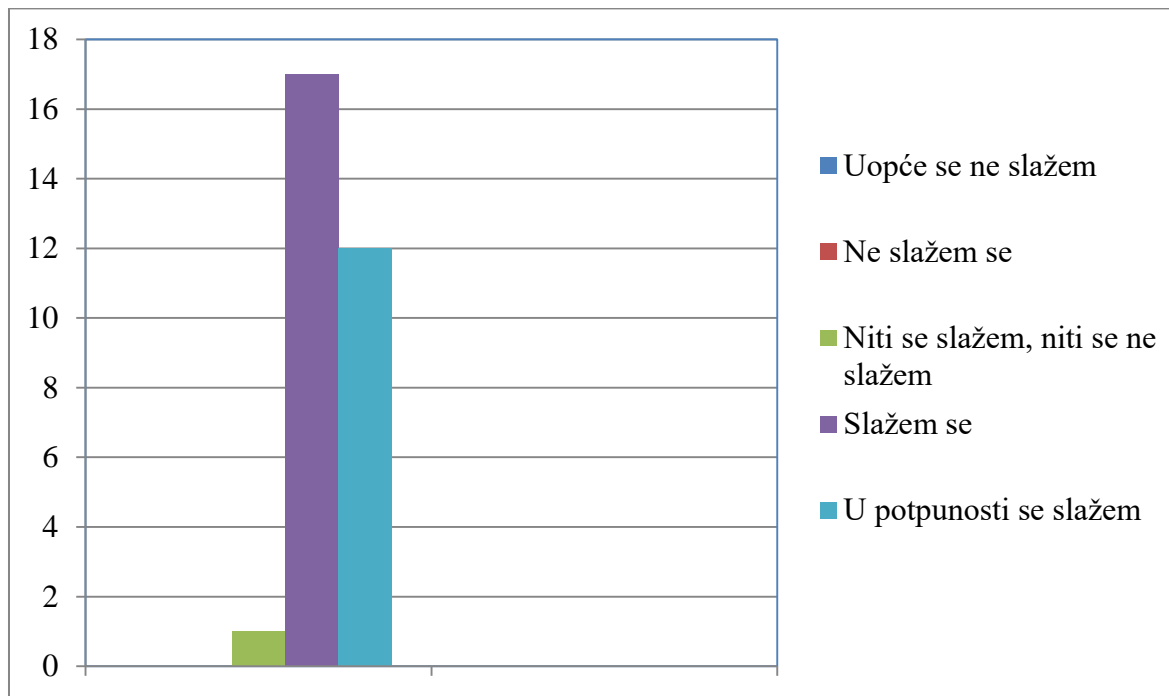
Redni broj		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1.	Sa školskim pedagogom saradujem u rješavanju ličnih problema učenika.				16	14
2.	Razgovaram sa školskim pedagogom kada mi je potrebna pomoć u rješavanju nesporazuma između učenika.			1	17	12
3.	U cilju unaprijeđenja nastavnog rada, rado tražim pomoć od školskog pedagoga.			2	15	13
4.	Školski pedagog mi pomaže u obavljanju profesionalne orijentacije s učenicima.				17	13
5.	Sa školskim pedagogom saradujem u cilju poboljšanja učeničkog uspjeha.			1	18	11
6.	Samoinicijativno odlazim kod školskog pedagoga kada mi je potrebna pomoć ili savjet.				14	16
7.	Školski pedagog mi pomaže da samostalno rješavam određene situacije u razredu (npr.ometanje nastave od strane učenika za vrijeme časa).				17	13
8.	Sa školskim pedagogom saradujem u cilju rješavanja odgojnih problema učenika.				16	14

9.	Smatram da školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju s nastavnicima.				14	16
10.	Smatram da školski pedagog otvoreno i profesionalno ostvaruje saradnju s nastavnicima.				15	15
11.	Sa školskim pedagogom saradujem s ciljem identifikacije nadarenih učenika.			1	17	12
12.	Saradnja sa školskim pedagogom je važna kada je u pitanja pružanje pomoći učenicima s teškoćama u razvoju.				15	15
13.	Zbog preoptrećenosti nastavnim planom i programom, rijetko odlazim kod školskog pedagoga radi savjetodavno-odgojnog rada.				13	17

Na tvrdnju „Sa školskim pedagogom saradujem u rješavanju ličnih problema učenika“ 16 nastavnika je odgovorilo sa *slažem se*. Važno je da školski pedagog i nastavnici saraduju kada kod učenika primjete određeni problem, kako bi mu pomogli da ga što prije i na adekvatan način riješi.

Grafikon br. 9 Pomoć u rješavanju nesporazuma između učenika

Razgovaram sa školskim pedagogom kada mi je potrebna pomoć u rješavanju nesporazuma između učenika.

Iz navedenog grafikona možemo vidjeti da je 17 nastavnika odgovorilo *slažem se* na tvrdnju „Razgovaram sa školskim pedagogom kada mi je potrebna pomoć u rješavanju nesporazuma između učenika.“ Sitne disciplinske presteupe, nastavnik može i treba da sam riješava (Mandić, 1986).

U cilju unapređenja nastavnog rada, rado tražim pomoć od školskog pedagoga 15 nastavnika je odgovorilo *slažem se*, dok je 1 nastavnik odgovorio *niti se slažem niti se ne slažem*. Prema Tomić (2006) jedan od nivoa saradnje između školskog pedagoga i nastavnika je upravo unapređivanje nastavnog rada.

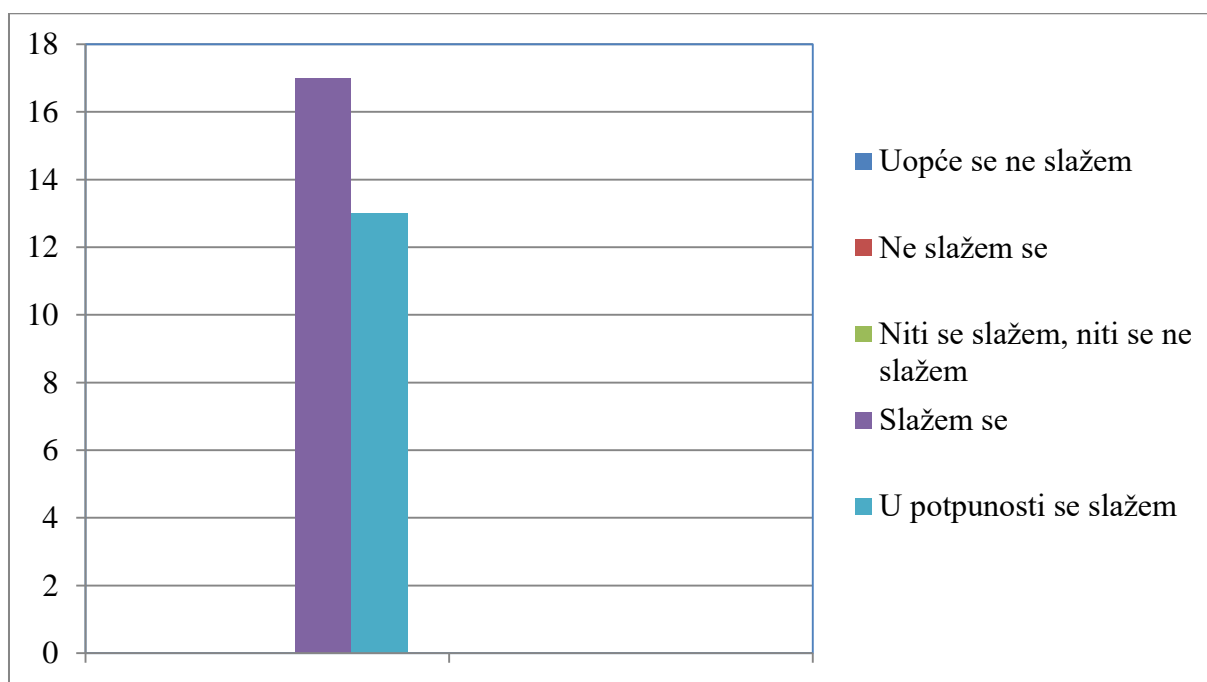
Na osnovu tvrdnje „Školski pedagog mi pomaže u obavljanju profesionalne orijentacije s učenicima“ možemo vidjeti da je 17 nastavnika odgovorilo *slažem se*, a *u potpunosti se slažem* 13 nastavnika. Profesionalna orijentacija učenika jedno je od područja rada koje zajedno mogu obavljati školski pedagog i nastavnik. Rezultati pokazuju da je na ovom području razvijena saradnja između školskog pedagoga i nastavnika.

18 nastavnika je odgovorilo *slažem se* na sljedeću tvrdnju „*Sa školskim pedagogom saradujem u cilju poboljšanja učeničkog uspjeha.*“ Mandić (1986) navodi da školski pedagog kroz savjetodavno-odgojni rad može pomoći učeniku u poboljšanju školskog uspjeha. Saradnja školskog pedagoga i nastavnika na ovom polju je važna jer nastavnici poznaju bolje učenike i mogu prepoznati teškoće u učenju.

„*Samoinicijativno odlazim kod školskog pedagoga kada mi je potrebna pomoć ili savjet*“ 16 nastavnika je odgovorilo *u potpunosti se slažem*.

Grafikon br. 10 Pomoć u samostalnom rješavanju situacija

Školski pedagog mi pomaže da samostalno rješavam određene situacije u razredu (npr. ometanje nastave od strane učenika za vrijeme časa).

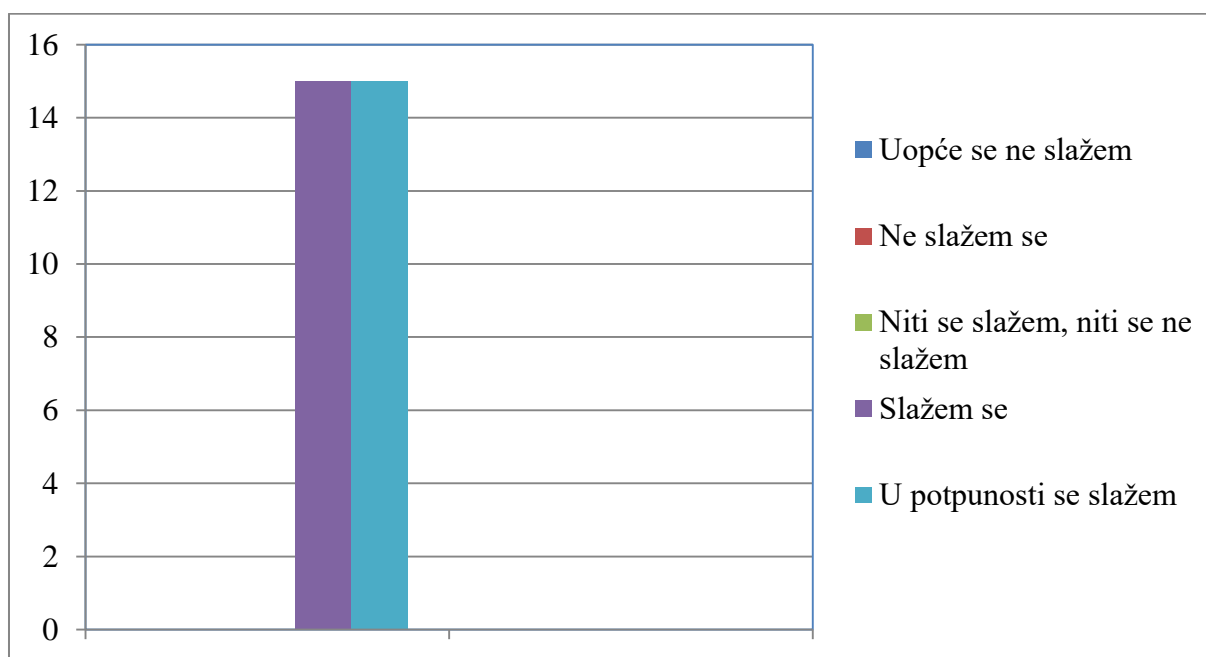
Prikazani grafikon nam pokazuje da je 17 nastavnika odgovorilo *slažem se*, a zatim *u potpunosti se slažem* 13 nastavnika na tvrdnju „*Školski pedagog mi pomaže da samostalno rješavam određene situacije u razredu (npr. ometanje nastave od strane učenika za vrijeme časa).*“ Kao što je već spomenuto, prema Mandiću (1986) situacije koje se dešavaju u razredu, nastavnik treba da rješava sam. Školski pedagog treba biti na raspolaganju nastavniku za pružanje pomoći, savjeta i sl., kako i na koji način nastavnik može samostalno rješavati određene situacije u razredu.

Navedena tvrdnja „*Sa školskim pedagogom saradujem u cilju rješavanja odgojnih problema učenika*“ nam pokazuje da je 16 nastavnika odgovorilo *slažem se*. Jedna od kategorija problema koji se tretiraju savjetodavno-odgojni radom su odgojni problemi. Rezultati nam pokazuju da nastavnici prepoznaju važnost saradnje sa školskim pedagogom na ovom području.

Na tvrdnju „*Smatram da školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju s nastavnicima*“ 16 nastavnika je odgovorilo *u potpunosti se slažem*. Iz odgovora nastavnika vidimo da je ostvarena uspješna komunikacija sa školskim pedagogom, što predstavlja preduvjet za obavljanje savjetodavno-odgojnog rada, jer bez komunikacije nema ni odgojno-obrazovnog procesa.

Grafikon br.11 Otvorena i profesionalna saradnja s nastavnicima

Smatram da školski pedagog otvoreno i profesionalno ostvaruje saradnju sa nastavnicima.

Iz prikazanog grafikona možemo vidjeti da je jednak broj nastavnika koji su odgovorili *slažem se* i *u potpunosti se slažem* na tvrdnju „*Smatram da školski pedagog otvoreno i profesionalno ostvaruje saradnju s nastavnicima.*“ Školski pedagog se treba prema nastavnicima odnositi profesionalno, biti otvoren za nove ideje i prijedloge koji će unaprijediti njihovu saradnju. Saradnja pedagoga i nastavnika

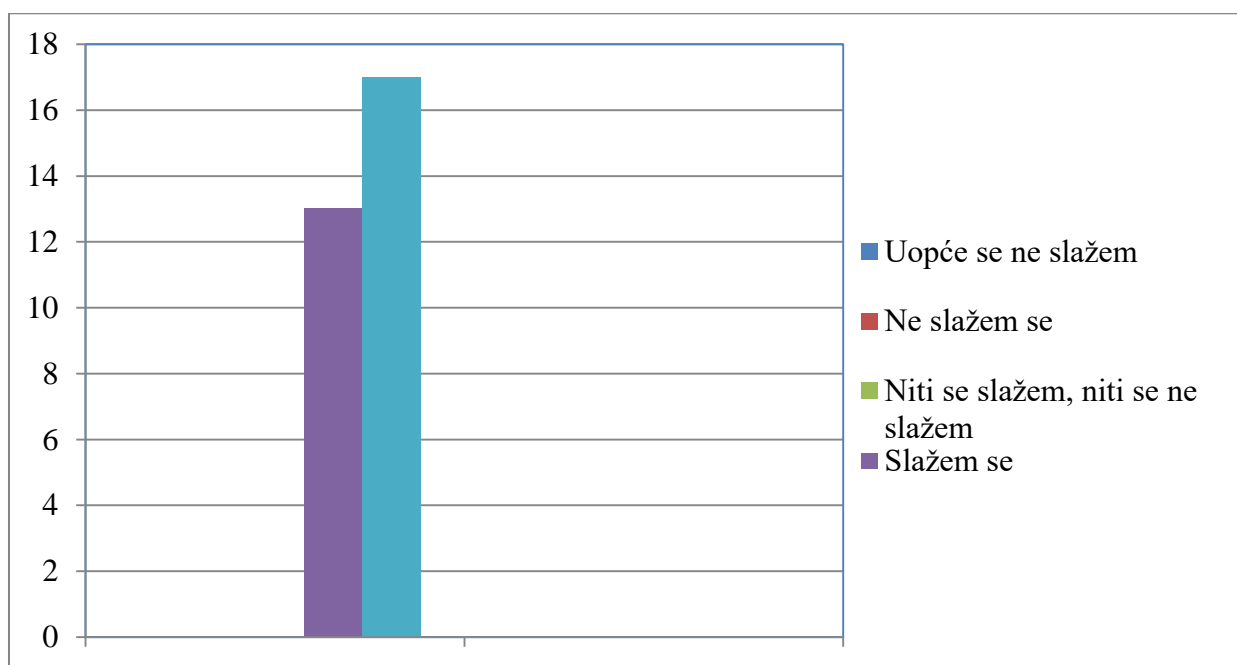
„*Sa školskim pedagogom saradujem u cilju identifikacije nadarenih učenika*“ 17 nastavnika je odgovorilo *slažem se*.

Iz navedene tvrdnje koja glasi „Saradnja sa školskim pedagogom je važna kada je u pitanju pružanje pomoći učenicima s teškoćama u razvoju“ možemo vidjeti da je 17 nastavnika odgovorilo *slažem se*.

Na osnovu dobijenih rezultata iz prethodne dvije tvrdnje, vidimo da školski pedagog i nastavnici saraduju kada je u pitanju identifikacija nadarenih učenika i pružanje pomoći učenicima s teškoćama u razvoju. Identifikacija nadarenih učenika i rad s njima jedna je od aktivnosti koja traži zajednički rad nastavnika i školskog pedagoga (Tomić, 2006).

Grafikon br.12 Preopterećenost nastavnim planom i programom

Zbog preopterećenosti nastavnim planom i programom, rijetko odlazim kod školskog pedagoga radi savjetodavno-odgojnog rada.

Prikazani grafikon nam pokazuje da je 17 nastavnika odgovorilo *u potpunosti se slažem* i 13 nastavnika *slažem se* na tvrdnju „Zbog preopterećenosti nastavnim planom i programom, rijetko odlazim kod školskog pedagoga radi savjetodavno-odgojnog rada.“ Radi nastojanja da se realizuje nastavni sadržaj predviđen godišnjim planom i programom, iz odgovora nastavnika vidimo da rijetko odlaze kod školskog pedagoga radi savjetodavno-odgojnog rada. Međutim, kada pogledamo rezultate dobijene na osnovu prethodne tvrdnje možemo uočiti da su u suprotnosti s rezultatima dobijenim na osnovu ove tvrdnje. Rezultati nam pokazuju da nastavnici saraduju sa školskim pedagogom, ali da de ta saradnja odvija rijetko zbog preopterećenosti nastavnim planom i programom.

3. Komparacija iskustava učenika i iskustava učenika u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga

Komparacija se vrši na osnovu sličnih tvrdnji na koje su odgovarali nastavnici i učenici u anketnom upitniku. Kod školskog pedagoga idem na razgovor o školskom uspjehu najveći broj učenika odgovorilo je da se uopće ne slažu s ovom tvrdnjom, dok je najveći broj nastavnika odgovorio da sa školskim pedagogom saraduju u cilju poboljšanja učeničkog uspjeha. Na osnovu dobijenih rezultata možemo uvidjeti da nastavnici sa školskim pedagogom saraduju u cilju poboljšanja učeničkog uspjeha, dok učenici ne razgovaraju s pedagogom o njihovom školskom uspjehu.

Najveći broj učenika smatra da školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju sa svim učenicima. Također, najveći broj nastavnika smatra da školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju s nastavnicima. Dobijeni rezultati pokazuju nam da školski pedagog obavlja uspješnu komunikaciju kako s učenicima tako i s nastavnicima.

Rezultati istraživanja pokazuju da najveći broj nastavnika samoinicijativno odlazi kod školskog pedagoga kada im je potrebna pomoć ili savjet, dok najveći broj učenika je odgovorilo da se ne slaže s tvrdnjom da samostalno odlazi na razgovor kod školskog pedagoga. Dakle, na osnovu dobijenih rezultata možemo uvidjeti da nastavnici samoinicijativno odlaze kod školskog pedagoga, dok učenici u najvećem broju ne odlaze samoinicijativno kod školskog pedagoga.

Najveći broj nastavnika saraduje sa školskim pedagogom u rješavanju ličnih problema učenika, dok najveći broj učenika kod školskog pedagoga ne odlazi zbog razgovora o ličnim problemima. Dobijeni rezultati pokazuju da nastavnici sa školskim pedagogom saraduju prilikom rješavanja ličnih problema učenika, dok učenici ne idu kod školskog pedagoga da bi razgovarali s njim o ličnim problemima.

Dobijeni rezultati istraživanja nam pokazuju da su iskustva nastavnika i učenika u kontekstu savjetodavnog odgojnog rada školskog pedagoga u nekim situacijama jako slična. Iskustva učenika i nastavnika pokazuju da školski pedagog ima uspješnu komunikaciju i s nastavnicima i s učenicima. Razlike u iskustvu možemo vidjeti na osnovu tvrdnje koja se odnosi na samoinicijativnu posjetu školskom pedagogu, gdje su nastavnici pokazali da samoinicijativno odlaze na razgovor kod školskog pedagoga, dok učenici ne odlaze samoinicijativno na razgovor kod školskog pedagoga.

4. Interpretacija intervjua sa školskim pedagogom Osnovne škole „Prekounje“

Intervju koji je vođen s pedagogicom Osnovne škole „Prekounje“ sastojao se od 10 pitanja koja su se odnosila na savjetodavni odgojni rad u školi. Pitanja su otvorenog tipa kako bi pedagogica imala dovoljno prostora za odgovore.

Na samom početku razgovora školska pedagogica je govorila o njenom mišljenju o savjetodavnom odgojnom radu. Pedagogica smatra da je savjetodavni odgojni rad jedan od područja rada školskog pedagoga koji se odnosi na rad s učenicima, nastavnicima i roditeljima u onim situacijama kada im je potrebna pomoć da riješe određeni problem ili kada im je potreban savjet, te navodi da učenici najčešće dolaze kada im je potrebna pomoć da donesu neku važnu odluku. Savjetodavni odgojni rad smatra delikatnim i složenim pedagoškim procesom koji iziskuje određene sposobnosti i vještine, od kojih na prvo mjesto stavlja sposobnost komunikacije.

Sljedeće pitanje se odnosilo na njeno poimanje savjetodavnog odgojnog rada za vrijeme studija i sad kada je u situaciji provoditi ga. Naglašavala je da postoji razlika, posebno u primjeni stečenog znanja i vještina u ovom području, zbog toga što često nema priliku za primjenu svega naučenog. Pedagogica savjetodavni odgojni rad s učenicima organizira po potrebi učenika. Priroda problema učenika koja iziskuje savjetodavni odgojni rad određuje da li će koristiti individualni ili grupni savjetodavni odgojni rad, naglašavajući da su to i najčešći vidovi savjetodavnog odgojnog rada koje praktikuje u školi. Zatim dodaje da se grupni savjetodavni odgojni rad pokazao puno efikasnijim u odnosu na individualni savjetodavni odgojni rad.

Kada je riječ o problemima koje susreće u radu s učenicima, pedagogica izdvaja probleme koji se javljaju oko polaska djece u prvi razred, problem nasilja kod starijeg uzrasta, u komunikaciji. Savjetodavni odgojni rad s učenicima donosi i određene izazove, teškoće ili prepreke. Pedagogica smatra da se izazovi javljaju svakodnevno jer nikad ne znate kada će se učenik obratiti vama za pomoć. Navodi za primjer rad s nadarenim učenicima, koji zahtijeva korištenje posebnih metoda i tehnika za identifikaciju nadarenih učenika, procjenjivanje i mjerenje darovitosti. Osim rada s nadarenim učenicima, navodi i rad s učenicima s teškoćama u razvoju. Smatra da jedan pedagog kao stručnjak nije dovoljan za rad, pomoć i osiguravanje optimalnih uvjeta za obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju. Također, smatra i da se pred pedagogom stavlja sve više zadataka i obaveza koji ne bi trebao obavljati. Mišljenja je da dosta

toga nastavnici mogu sami riješiti na času, da ne trebaju slati učenike pedagogu već da oni rješavaju ometanje nastave, pričanje na času i slično. Pored toga navodi i administrativne poslove koji oduzimaju sve više vremena.

Ispitanica o teškoćama i preprekama koje se javljaju prilikom obavljanja savjetodavnog odgojnog rada, ističe roditelje kao otežavajući faktor u realizaciji savjetodavnog odgojnog rada, zbog toga što oni prebacuju krivicu na školu ukoliko se kod njihovog djeteta javlja određeni problem. Ne prihvataju činjenicu da su u nekim situacijama oni krivci vrlo često zbog nedostatka vremena da se posvete djeci.

Sljedeći dio pitanja odnosio se na saradnju školskog pedagoga s nastavnicima, drugim savjetodavnim institucijama i stručnim licima, te kako i na koji način se ona odvija.

Pedagogica saradnju s nastavnicima i ostalim stručnim licima u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima smatra veoma važnom, jer nastavnici provode najviše vremena s učenicima, te mogu brže uočiti ukoliko se kod učenika jave određeni problemi. Pored nastavnika, saradnja se odvija i s psihologom, socijalnim radnikom, MUP-om. Ukoliko uvidi da je potrebna pomoć psihologa, ona ga obavijesti, s obzirom da škola nema svog psihologa ili socijalnog radnika, te oni dolaze po pozivu ili dopisu. Pedagogica naglašava da, ukoliko vidi da je potrebna pomoć drugih stručnih lica, prije svega poziva roditelje, jer bez njihove dozvole, ne smije djelovati, jedino socijalni radnik ima pravo i da ulazi u kuću kojoj učenik živi. Za saradnju s nastavnicima, kaže da se odvija svakodnevno, kroz individualni i grupni savjetodavni odgojni rad, izdvajajući razrednog starješinu kao najčešćeg inicijatora saradnje, a nedostatak vremena kao otežavajući faktor u realizaciji savjetodavnog odgojnog rada.

ZAKLJUČAK

Na osnovu teorijskog dijela rada možemo uvidjeti koliko je savjetodavni odgojni rad važna pedagoška djelatnost koja se realizira u školi kao odgojno-obrazovnoj ustanovi, a koju obavlja školski pedagog. Savjetodavni odgojni rad zahtjeva od školskog pedagoga profesionalnu osposobljenost, odgojenost i poznavanje društvenih odnosa, kako bi bio u stanju da kvalitetno i uspješno obavlja ovaj posao. Školski pedagog treba da razvija i usavršava svoje znanje, vještine i sposobnosti, posebno sposobnost komunikacije i razvijanja međuljudskih odnosa koji se temelje na povjerenju, iskrenosti i poštovanju drugih. Komunikacija predstavlja osnovni alat za obavljanje savjetodavnog odgojnog rada. Savjetodavni odgojni rad ima za cilj da pomogne učenicima da riješe probleme, da poboljšaju školski uspjeh, a osim učenicima namijenjen je i nastavnicima da pomogne njima da unaprijede svoj odgojno-obrazovni rad i da zajedno sa školskim pedagogom rade za dobrobit učenika i da im pomažu onda kada im je potrebna njihova pomoć. Primjena savjetodavnog odgojnog rada iziskuje mnogo vremena. Posebno sama priprema za njegovu realizaciju, a zatim i sam proces bilo individualnog ili grupnog savjetodavnog odgojnog rada. Kroz razgovor s pedagogicom možemo uočiti da ona navodi i vrijeme kao otežavajući faktor u realizaciji savjetodavnog odgojnog rada s učenicima i saradnje s nastavnicima. Školski pedagog obavlja i druge poslove koji su definisani Zakonom i za svaki zadatak je predviđen određen broj sati, koji najčešće nije dovoljan. Također i velik broj učenika stvara dodatnu prepreku za mogućnost obavljanja savjetodavnog odgojnog rada. Osim toga, školski pedagog često obavlja poslove koje ne bi trebao, kao što je npr. rješavanje sitnih disciplinskih problema na času ili obavljanje drugih administrativnih poslova. Savjetodavni odgojni rad zaista je kompleksno područje, kojem se ostavlja malo prostora i vremena za njegovo obavljanje.

Kada je u pitanju savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga s učenicima, na osnovu rezultata možemo uočiti da većina učenika ne odlazi kod školskog pedagoga da razgovara o školskom uspjehu, ni o ličnim problemima, sam cilj savjetodavnog odgojnog rada je da se pomogne učenicima da poboljšaju svoj školski uspjeh i da riješe određene lične probleme. Većina učenika odlazi kod školskog pedagoga da riješi sukob s vršnjacima, što potvrđuje postavke u teorijskom dijelu da školski pedagog rješava sitne disciplinske probleme, a što bi zapravo trebao da radi nastavnik ili razredni starješina. Iz rezultata uočavamo da učenici smatraju da školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju s učenicima, međutim većina učenika je odgovorila da se ne osjećaju opušteno u razgovoru sa školskim pedagogom, što

može uticati na odnos i saradnju školskog pedagoga i učenika. Većina učenika odgovorila da ne odlazi samostalno kod školskog pedagoga, što možemo povezati s činjenicom da se većina složila da ih nastavnici upućuju na razgovor sa školskim pedagogom. Poražavajući je podatak da postoji znatan broj učenika koji nisu nikad posjetili školskog pedagoga ili razgovarali s njim, s obzirom da su u pitanju učenici osmih razreda koji su se do sada trebali upoznati sa školskim pedagogom.

Na osnovu rezultata koji su dobijeni nakon sprovedene ankete s nastavnicima možemo uočiti da je razvijena saradnja između nastavnika i pedagogice kada je u pitanju savjetodavni odgojni rad s učenicima. Rezultati pokazuju da nastavnici i pedagogica saraduju i u rješavanju ličnih problema učenika, u obavljanju profesionalne orijentacije s učenicima, rješavaju odgojne probleme učenika, zatim u identifikaciji nadarenih učenika, pružanju pomoći učenicima s teškoćama u razvoju. Također, pedagogica i nastavnici saraduju u cilju unaprijeđenja odgojno-obrazovnog rada, što je u skladu sa postavkama koje su iznesene u teorijskom dijelu rada. Nastavnici također dijele mišljenje da pedagogica ostvaruje uspješnu komunikaciju s nastavnicima, da se profesionalno odnosi prema njima i da im pomaže da samostalno rješavaju određene situacije u razredu. Međutim, rezultati su pokazali da je veći broj nastavnika odgovorio da zbog preopterećenosti nastavnim planom i programom rijetko odlaze kod školskog pedagoga radi savjetodavnog odgojnog rada.

Savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga je djelatnost za koju nije ostavljeno dovoljno vremena i prostora za njegovo obavljanje. Iako postoji saradnja između školskog pedagoga i nastavnika, potrebno je reducirati obaveze koje školski pedagog obavlja kako bi imao dovoljno vremena za opsežniji i kvalitetniji savjetodavni odgojni rad s učenicima.

LITERATURA

1. Bratanić, M. (1993). Mikropedagogija. Zagreb. Školska knjiga
2. Cohen, L. i sur. (2007). Metode istraživanja u obrazovanju. Jasterbarsko: Naklada Slap
3. Dedić Bukvić, E. i Nikšić, E. (2015). Stručno usavršavanje i profesionalni razvoj školskih pedagoga u andragoškom ciklusu. Časopis za obrazovanje odraslih i kulturu BiH. Sarajevo: JU Centar za kulturu Kantona Sarajevo, OJ Bosanski kulturni centar Sarajevo i Institut za međunarodnu saradnju Njemačkog saveza visokih narodnih škola Ured u BiH
4. Dokument Pedagoški standardi za osnovno obrazovanje u Unsko-sanskom kantonu
Dostupno na:
<http://www.pzusk.ba/besplatni/Pedagoski%20standardi%20za%20OS%202012.pdf>
5. Fajgelj, S. (2007). Metode istraživanja ponašanja. Beograd: Centar za primjenjenu psihologiju
6. Halmi, A. (2005). Strategije kvalitativnih istraživanja u primjenjenim društvenim znanostima. Jastrebarsko: Naklada Slap
7. Hechler, O. (2012). Pedagoško savjetovanje. Zagreb:Erudit
8. Janković, J. (1997). Savjetovanje-nedirektivni pristup. Zagreb: Alinea
9. Janković, J. (2004). Savjetovanje u psihosocijalnom radu. Zagreb: Etcetera
10. Kristančić, A. (1982). Metoda i tehnika savjetodavnog rada. Zagreb: Zavod grada Zagreba za socijalni rad
11. Mandić, P. (1986). Savjetodavni vaspitni rad. Sarajevo: Svjetlost
12. Mužić, V. (1999). Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja. Zagreb: EDUCA
13. Nikšić, E. (2017). Savjetodavni rad školskog pedagoga. Zbornik radova u čast stjepana stančića. Rijeka. Sveučilište u Rijeci
14. Pehlić, I. i Buljubašić, A. (2006). Paradigma individualnog savjetodavnog rada. Zenica. Pedagoški fakultet
15. Stančić, S. i sur. (2013). Kompetencije školskih pedagoga. Rijeka: Filozofski fakultet
16. Šnidarić, N. (2009). Školski pedagog i funkcija pedagoškog vođenja škole. Napredak 150 (2). Str. 190-208
17. Šnidarić, N. i Fajdetić, N. (2012). Kompetencije stručnog saradnika pedagoga u savremenoj pedagoškoj praksi. Napredak 155 (3). Str. 237-260

18. Tomić, R. (2006). Savjetodavni odgojni rad. Tuzla: OFF-SET
19. Vukasović, A. (1999). Pedagogija. Zagreb. Hrvatski katolički zbor „Mi“
20. Vuković, N. (2011). Izazovi školskom pedagogu. Napredak. Str. 551-568
21. Zuković, S. i Slijepčević, S. (2017). Komunikacijska kompetentnost u funkciji savjetodavnog rada školskog pedagoga. Zbornik radova u čast Stjepana Stančića. Rijeka. Sveučilište u Rijeci

PRILOZI

ANKETA ZA UČENIKE

Dragi učenici,

Ovim anketnim upitnikom želi se ispitati vaše mišljenje o savjetodavno odgojnom radu školskog pedagoga. Istraživanje se provodi za potrebe diplomskog rada pod nazivom „Savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga osnovne škole Prekounje“, u okviru studija Pedagogije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Anketa je anonimna, provodi se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada te vas molim da na pitanja odgovorite iskreno, u skladu s vlastitim mišljenjem.

OPĆI PODACI O ISPITANIKU

Zaokružite slovo ispred odgovarajućeg odgovora.

Spol: a) M b) Ž

Dob: _____

Razred: _____

UPUTA:

Pred vama se nalazi skala od 17 tvrdnji koje se odnose na savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga. Molim vas da pročitate svaku tvrdnju i označite znakom **X** ili **✓**, ukoliko se ta tvrdnja odnosi na vaše mišljenje.

Redni broj		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1.	Kod školskog pedagoga idem na razgovor o školskom uspjehu.					
2.	Kod školskog pedagoga idem razgovorati o ličnim problemima.					
3.	Kod školskog pedagoga idem zbog rješavanja sukoba s vršnjacima.					

4.	Kod školskog pedagoga me šalju jer ometam nastavu.					
5.	Školskog pedagoga posjećujem radi informacija o profesionalnom usmjeravanju.					
6.	Školski pedagog mi može pomoći u rješavanju ličnih problema.					
7.	Školski pedagog mi pomaže da poboljšam svoj školski uspjeh.					
8.	Školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju sa svim učenicima.					
9.	Kod školskog pedagoga idu samo učenici koji imaju loš školski uspjeh.					
10.	Školskog pedagoga posjećuju samo učenici koji stvaraju probleme.					
11.	Kada razgovaram sa školskim pedagogom osjećam se opušteno.					
12.	Samostalno odlazim na razgovor kod školskog pedagoga.					
13.	Nastavnici me upućuju na razgovor kod školskog pedagoga.					
14.	Školskog pedagoga posjećujem zajedno s ostalim učenicima.					
15.	Kod školskog pedagoga se osjećam uplašeno.					
16.	Kada razgovaram sa školskim pedagogom ne mogu biti dovoljno iskren.					
17.	Nikada nisam posjetio školskog pedagoga ili razgovarao s njim.					

Zahvaljujem vam na sudjelovanju u istraživanju!

ANKETA ZA NASTAVNIKE

Poštovani nastavnici,

Ovim anketnim upitnikom želi se ispitati vaše mišljenje o saradnji sa školskim pedagogom u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima. Istraživanje se provodi za potrebe diplomskog rada pod nazivom „Savjetodavni odgojni rad školskog pedagoga osnovne škole Prekounje“, u okviru studija Pedagogije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Anketa je anonimna, provodi se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada te vas molim da na pitanja odgovorite iskreno, u skladu s vlastitim mišljenjem.

UPUTA:

Pred Vama se nalazi skala od 13 tvrdnji koja se odnose na saradnju sa školskim pedagogom u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima. Molim Vas da pročitate svaku tvrdnju i označite znakom **X** ili **✓**, ukoliko se ta tvrdnja odnosi na vaše mišljenje.

Redni broj		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1.	Sa školskim pedagogom saradujem u rješavanju ličnih problema učenika.					
2.	Razgovaram sa školskim pedagogom kada mi je potrebna pomoć u rješavanju nesporazuma između učenika.					
3.	U cilju unaprijeđenja nastavnog rada, rado tražim pomoć od školskog pedagoga.					
4.	Školski pedagog mi pomaže u obavljanju profesionalne orijentacije s učenicima.					

5.	Sa školskim pedagogom saradujem u cilju poboljšanja učeničkog uspjeha.					
6.	Samoinicijativno odlazim kod školskog pedagoga kada mi je potrebna pomoć ili savjet.					
7.	Školski pedagog mi pomaže da samostalno rješavam određene situacije u razredu (npr.ometanje nastave od strane učenika za vrijeme časa).					
8.	Sa školskim pedagogom saradujem u cilju rješavanja odgojnih problema učenika.					
9.	Smatram da školski pedagog ostvaruje uspješnu komunikaciju s nastavnicima.					
10.	Smatram da školski pedagog otvoreno i profesionalno ostvaruje saradnju s nastavnicima.					
11.	Sa školskim pedagogom saradujem s ciljem identifikacije nadrenih učenika.					
12.	Saradnja sa školskim pedagogom je važna kada je u pitanja pružanje pomoći učenicima s teškoćama u razvoju.					
13.	Zbog preoptrećenosti nastavnim planom i programom, rijetko odlazim kod školskog pedagoga radi savjetodavno-odgojnog rada.					

Zahvaljujem Vam na sudjelovanju u istraživanju!

INTERVJU SA ŠKOLSKIM PEDAGOGOM

1. Šta je po Vašem mišljenju savjetodavni odgojni rad s učenicima?

Savjetodavni odgojni rad s učenicima predstavlja jedan od područja rada školskog pedagoga koji podrazumijeva rad s učenicima, nastavnicima i roditeljima, kada imaju određene probleme, kada im je potreban savjet. Učenici najčešće dolaze kada im je potrebna pomoć da donesu neku važnu odluku. također, savjetodavni odgojni rad smatram delikatnim i složenim pedgaoškim procesom koji iziskuje određene sposobnosti i vještine, od koi na prvo mjesto stavljam sposobnost komunikacije.

2. Postoji li razlika, između Vašeg poimanja savjetodavnog odgojnog rada dok ste studirali i sad kada ste u situaciji da ga provodite?

Svakako da postoji razlika. Za vrijeme studija dobijamo teorijsku podlogu, znanje o tom području. Međutim, danas kada sam u situaciji da ga provodim, često nemam prilike za primjenu svega naučenog.

3. Na koji način i koliko često obavljate savjetodavni odgojni rad s učenicima?

Savjetodavni odgojni rad sprovodim pretežno po potrebi učenika. Radi se na razne načine, najčešće su to individualni i grupni savjetodavni odgojni rad, ali su također i često zastupljene radionice na razne teme. Način na koji obavljam savjetodavni odgojni rad zavisi od priorode problema.

4. Obrazložite i navedite probleme koji se tretiraju savjetodavnim odgojnim radom u školi.

Najčešće su to problemi koji se javljaju na početku školske godine, posebno kada su u pitanju učenici koji polaze u prvi razred. Javlja se potreba i za rad s njima, ali i roditeljima, koji smatraju da su djece i sebe pripremili za polazak u školu, međutim ispostavi se da ipak postoje određene nejasnoće i problemi. Zatim sa starijim uzrastom radi se na mnogim temama, kao što su tehnike učenja, problemi puberteta, nasilje, nenasilna komunikacija, itd.

5. Koje vidove savjetodavnog odgojnog rada praktikujete u školi?

U školi praktikujem individualni i grupni savjetodavni odgojni rad. Kada je u pitanju grupni savjetodavni odgojni rad organizuje se najčešće kroz radionice, koje su se pokazale puno efikasnijima nego individualni savjetodavni odgojni rad.

6. Koji su to izazovi s kojima se susrećete prilikom obavljanja savjetodavnog odgojnog rada?

Izazovi u savjetodavnom odgojnom radu su prisutni svakodnevno. Nikad ne znate kada i koji će vam učenik pokucati na vrata i koji problem ili u kakvoj situaciji se nalazi. Na primjeri, obavljanje savjetodavni odgojni rad u cilju identifikacije nadarenih učenika je vrlo zahtjevan posao. Iziskuje primjenu posebnih tehnika i metoda za identifikaciju nadarenih učenika, procjenjivanja i mjerenje darovitosti. Osim rada s nadarenim učenicima, tu je i rad s učenicima s teškoćama u razvoju, odnosno inkluzija. Jedan pedagog je nedovoljan za rad, pružanje pomoći i osiguravanje adekvatnih uvjeta za rad s učenicima s teškoćama u razvoju.

Pored toga, danas se mnoge obaveze i poslovi stavljaju pred pedagoga, a koje ne bi trebao obavljati, kao što je rješavanje sitnih problema na času, ometanje nastave, zatim administrativni poslovi koji oduzimaju sve više vremena.

7. Koje se teškoće i prepreke javljaju u realizaciji savjetodavnog odgojnog rada?

Roditelji su najčešće otežavajući faktor u realizaciji savjetodavnog odgojnog rada. Roditelji nemaju vremena da se posvete djeci, te ukoliko se kod djece javi određeni problem, bilo u učenju ili ponašanju, roditelji svoj bijes i propust rješavaju prebacujući krivicu na školu. Ne prihvataju da su za neke situacije ipak oni krivi.

Također, jedna od prepreka je i vrijeme. Program rada, dodatne obaveze koje pedagog obavlja kao što su administrativni poslovi, velik broj učenika, rad u područnim školama, zatim i uvođenje inkluzije što postaje dodatna obaveza za školskog pedagoga, s obzirom da nedostaje stručnog osoblja za rad s djecom s posebnim potrebama. Mnogo je obaveza koje školski pedagog obavlja pored zakonom propisanog posla i obaveza.

8. Da li postoji saradnja Vas kao pedagoga, nastavnika i ostalih stručnih lica u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima?

Sam pedagog, bez saradnje sa nastavnicima i ostalim stručnim licima u savjetodavnom odgojnom radu s učenicima, ne može ništa učiniti. Kada učenici imaju određene probleme, pedagog zajedno s nastavnicima može pomoći učeniku da ih riješi. S obzirom da nastavnici provode više vremena s učenicima na nastavi, mogu brže uočiti ukoliko učenik pokazuje

određene promjene u ponašanju, učenju i sl.osim nastavnika, saradnja se odvija i sa roditeljima, psihologom, socijalnim radnikom. Do nedavno je škola imala i defektologa.

9. Koliko često i u kojim prilikama tražite pomoć drugih savjetodavnih institucija i stručnih lica (psiholog, socijalni radnik, medicinski radnik)?

Saradnja sa drugim stručnim licima se odvija po potrebi. Škola nema svog psihologa. Ukoliko vidim da je potrebna pomoć psihologa pozivam roditelje, jer roditelji su ti koji moraju da vode dijete psihologu, pedagog ne može. Međutim, roditelji često ne žele da vode dijete. Kada je u pitanju saradnja sa socijalnim radnikom, ona se odvija putem dopisa ili poziva. Ono što želim naglasiti je to da pedagog kada vidi da postoji potreba, posebno za individualni savjetodavni radom s učenicom, naročito onda kada se uključuju i druga stručna lica, prvo mora da obavijesti roditelje, da razgovara s njima, pa tek onda da djeluje. Osim kada je u pitanju socijalni radnik, on posjećuje roditelje i učenika u njihovoj kući jer ima ovlaštenja za to.

- 9.1.Možete li navesti primjer jedne situacije?

Najčešće je to razvod roditelja. Posebno u onim situacijama kada sud dodijeli starateljstvo jednom od roditelja. Roditelj koji je dobio zabranu viđanja djeteta dolazi u školu, dolazi do neprijatnih situacija. U tim situacijama prvo kontaktiram MUP, zatim socijalnog radnika, te ukoliko je potrebno i psihologa. Danas je ovakvih slučajeva sve više, nažalost povećava se broj rastavljenih roditelja.

Ukoliko primjetim da kod učenika ne funkcioniše sve kako treba, a poznajem podlogu učenika, tj. da su roditelji rastavljeni i tad kontaktiram centar za socijalni rad.

10. Koliko često i na koji način se odvija Vaša saradnja s nastavnicima kada je riječ o savjetodavnom odgojnom radu s učenicima?

Sa nastavnicima se saradnja odvija svakodnevno, postoje određne teme koje se kvartalno obrađuju s nastavnicima, zatim nakon određenih seminara podjelim saznanja i iskustva s nastavnicima. Postoje određeni slučajevi koje prati i razrednik i pedagog, posebno kada je u pitanju neki ozbiljniji problem kod učenika, pa kroz individualni savjetodavni rad s nastavnicima radimo na tome.

10.1. Ko je najčešće inicijator saradnje?

Najčešće je razrednik inicijator saradnje, jer je on taj koji prvi primjeti određene promjene.

10.2. Kroz koje oblike se odvija saradnja?

Kroz individualni i grupni.

10.3. Da li postoje neke prepreke u obavljanju saradnje?

Ne postoje prepreke u obavljanju saradnje, osim vremena koje nedostaje i meni i nastavnicima.

10.4. Možete li opisati jednu situaciju u kojoj ste sarađivali?

Kada primjetimo da učenik ima neki problem, npr. loš školski uspjeh, onda radimo intenzivnije na tome da mu pomognemo da poboljša školski uspjeh. Pratimo ponašanje učenika, pokušavamo da pronađemo uzrok neuspjeha učenika, uključujemo i roditelje, međutim više je roditelja koji ne žele da posjećuju pedagoga, nego onih koji žele.